

Deras åsikter är jätteviktiga

- En studie om socialsekreterares perspektiv på delaktighet och handlingsutrymme i arbete med ensamkommande barn inom socialtjänsten.

Natalie Lind

Examensarbete 15 Hp

Socialt arbete och socialpedagogik, 61-90 Hp

Socialpedagogiska programmet

Institutionen för individ och samhälle

Vårterminen 2015

SAMMANFATTNING

Titel: Deras åsikter är jätteviktiga – En studie om socialsekreterares perspektiv på delaktighet och handlingsutrymme i arbete med ensamkommande barn inom socialtjänsten.

Författare: Natalie Lind

Handledare: Martin Molin

Examinator: Lars Svensson

Termin: Vårterminen 2015

Bakgrund: Bakgrunden till studien är dels att förstå innebörden av begreppet ensamkommande barn, dels vilka riktlinjer för delaktighetsgörandet som finns för socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn. Jag vill få en kunskap om socialsekreterarens delaktighetsfrämjande arbete med ensamkommande barn och socialsekreterarens handlingsutrymme och svårigheter i arbetet.

Syfte: Syftet med studien är att utifrån socialsekreterares upplevelser beskriva och analysera det delaktighetsfrämjande arbetet med ensamkommande barn.

Metod: En kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer där empirin består utav fem transkriberade intervjuer. Intervjupersonerna har valts utifrån ett strategiskt val med kriteriet att vara socialsekreterare som arbetar med ensamkommande barn. En intervjuguide utformades för att få svar på intervjufrågorna. Det empiriska materialet har analyserats utifrån studiens teoretiska perspektiv symbolisk interaktionism samt de två teoretiska begreppen delaktighet och handlingsutrymme.

Resultat: Resultatet visar att samtliga intervjupersoner upplever sitt handlingsutrymme i arbetet som stort och att de är tämligen fria i arbetet. Socialtjänstlagen ger socialsekreterarna ett stort handlingsutrymme då lagen enbart är en ramlag med allmänna riktlinjer. Fortsättningsvis visar resultatet att intervjupersonerna upplever stora svårigheter vid användandet av telefontolk i samtal med ensamkommande barn. Det framkommer i resultatet att intervjupersonerna upplever svårigheter vid att skapa en förtroendefull relation med det ensamkommande barnet med anledning av barnets tidigare erfarenheter. Vidare visar resultatet på att intervjupersonerna upplever deras arbete med ensamkommande barn som delaktighetsfrämjande genom att låta barnet få ta del av information samt genom att barnet får dela med sig av sina åsikter som beaktas i den beslutsfattande processen.

Nyckelord: Ensamkommande barn, socialsekreterare, delaktighet, handlingsutrymme, socialpedagogik.

ABSTRACT

Title: Their opinions are really important - A study about a social worker perspective on participation and discretion in working with unaccompanied children within the social services.

Author: Natalie Lind

Supervisor: Martin Molin

Examiner: Lars Svensson

Term: Spring term 2015

Background: The background to the study is the first to understand the concept of unaccompanied children, and the guidelines for the participation announcement that exist for the social worker in the work with unaccompanied minors. I want to gain knowledge of the social workers participative work with unaccompanied children and the social workers discretion and the difficulty of the work.

Purpose: The purpose of the study is that based on the social worker's experience to describe and analyze the participative work with unaccompanied children.

Method: A qualitative study using semi-structured interviews in which empirical data consists of five transcribed interviews. The interviewees have been selected by a strategic choice of the criterion of social workers who work with unaccompanied minors. An interview guide was designed to find answers to interview questions. The empirical data were analyzed based on the study of theoretical perspectives symbolic interactionism and the two theoretical concepts of participation and discretion.

Result: The results show that all the respondents perceive their freedom of action in that big and that they are relatively free of work. The Social Services Act gives social workers a wide discretion when the law is merely a framework law of general guidelines. Henceforth, the results show that the respondents are experiencing great difficulties when using telephone interpreter in conversation with unaccompanied minors. It emerges from the results that the respondents experiencing difficulties in creating a relationship of trust with the unaccompanied child because of the child's previous experiences. Furthermore, the result shows that the interviewees perceive their work with unaccompanied children who participative by letting the child take part of the information and by the child may share their opinions taken into account in the decision-making process.

Keywords: Unaccompanied children, social worker, participation, discretion, social pedagogy.

Ett stort tack till min handledare Martin Molin för all hjälp och alla goda råd samt ett stort tack till de fyra personer som gjorde denna studie möjlig genom att ställa upp på intervju.

Natalie

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Problemområde	7
1.2 Studiens relevans för socialpedagogik och socialt arbete	7
2 Syfte och frågeställningar	8
3 Bakgrund	9
3.1 Ensamkommande barn	9
3.2 Barnombudsmannen	9
3.3 Barnkonventionen	10
3.4 Barns behov i centrum	10
4 Tidigare forskning	12
4.1 Ensamkommande barn	12
4.2 Socialsekreterarens yrkesroll	13
4.3 Tidigare forskning och dess implikationer för studien	14
5 Teoretiska utgångspunkter	15
5.1 Symbolisk interaktionism	15
5.2 Handlingsutrymme	17
5.3 Delaktighet	17
5.4 Användandet av teorin i studien	19
6 Metod	19
6.1 Vetenskapliga utgångspunkter	19
6.2 Kvalitativ metod	20
6.3 Urval	20
6.4 Genomförande	21
6.5 Databearbetning och analys	21
6.6 Validitet, reliabilitet och generaliseringsbarhet	22
6.7 Etiska aspekter	22
7 Resultat och analys	23
7.1 Svårigheter	23
7.1.1 Bemötandets påverkan	24
7.1.2 Användandet av telefontolk	26

7.1.3 Kulturella skillnader	27
7.1.4 Samarbetet	28
7.2 Delaktighet	28
7.2.1 Barnperspektivet.....	28
7.2.2 Involvera barnet.....	29
7.2.3 Samtal	30
7.2.4 Lyhördhet.....	31
7.3 Handlingsutrymme	32
7.3.1 Lagar och riktlinjer	32
7.3.2 Ekonomiska begränsningar.....	34
8 Diskussion och slutsats	35
8.1 Vilka svårigheter upplever socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn?.....	35
8.2 Vilka strategier har socialsekreteraren för att främja barns delaktighet i arbetet?.....	36
8.3 Hur framträder socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med ensamkommande barn?.....	36
8.4 Slutsatser – den delaktighetsfrämjande socialsekreteraren.....	37
8.5 Implikationer för socialpedagogik och socialt arbete	37
8.6 Metoddiskussion och förslag till fortsatt forskning	38
Referenser	39
Bilaga 1 Missivbrev till intervjupersonerna	
Bilaga 2 Intervjuguide	

1 Inledning

1.1 Problemområde

Studien handlar om delaktighetsfrämjande arbete inom socialtjänst med ensamkommande barn. Valet att göra en studie om arbetet med ensamkommande kan ses som ett samhällsligt intresse då det finns sociala och språkliga hinder som kan utgöra svårigheter för barnen att uttrycka sina behov (Johansson 2012). Detta är relevant då det skulle kunna medföra svårigheter i arbetet då Socialtjänstens socialsekreterare i behovsutredningar arbetar utifrån barnkonventionens princip om att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet vid åtgärder som rör ett barn (Socialstyrelsen 2015).

En ändring gällande mottagandet av asylsökande (SFS: 1994:137) trädde den 1 januari 2014 i lag (Migrationsverket 2015). Lagändringen innebär att ensamkommande asylsökande barn numera även kan anvisas till kommuner som saknar överenskommelse med Migrationsverket gällande mottagande av ensamkommande barn. Denna lagändring innebär att socialarbetare i kommuner i Sverige nu i en större utsträckning kommer att arbeta med ensamkommande barn. Under året 2014 kom det 7049 ensamkommande barn till Sverige och sökte uppehållstillstånd, vilket är en ökning med ca 80 % jämfört med år 2013 (Migrationsverket 2015). Hessle (2009) beskriver att faktumet ensamkommande barn inte är en ny företeelse utan att barn långt tillbaka i tiden har kommit till Sverige utan föräldrar, trots detta finns ytterst lite svensk forskning om området. Studiens ämne kan därför ses som ett allmänt intresse, detta utgör en annan utgångspunkt till valet av studien.

Intresset för ensamkommande barn väcktes personligen under tidigare arbete på ett akut- och utredningshem där flertalet boende ej kunde tala svenska eller engelska, kommunikationen med dessa människor blev en utmaning, detta väckte många tankar och frågor kring hur arbetet ser ut med unga människor som inte talar svenska och hur dessa människor görs delaktiga. Genom att intervjua socialsekreterare för ensamkommande barn önskar jag att med hjälp av deras perspektiv kunna få studiens frågor besvarade.

1.2 Studiens relevans för socialpedagogik och socialt arbete

Madsen (2001) beskriver socialpedagogik som en slags konflikthjälp som riktar in sig pedagogiska och sociala nödsituationer. Han menar att socialpedagogik kan ses som en livshjälp till individer eller grupper som inte har de resurser som krävs för att klara av tillvaron. Madsen beskriver att det är en integrationshandling med syftet att få individer som av någon anledning kommit utanför samhället, att bli inkluderade. Målet är att få individerna till att ingå i en samhällelig gemenskap som familj, lokalt nätverk, arbetsplats, skola eller kamratskap. Genom integrationshandlingar menar Madsen att individerna kan bli medlemmar i dessa gemenskaper. Socialpedagogiken blir ett verktyg i arbetet med dessa individer.

Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) diskuterar socialarbetarens handlingsutrymme och menar att i arbetet för en socialarbetare innebär att förfoga över resurser som en annan person är i behov av. I arbetet har socialarbetaren ett handlingsutrymme som inte bara innefattar vilka val som kan göras utan det är även ett ansvar. Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) lyfter fram vikten av kritisk reflektion för socialarbetaren. Att kritiskt reflektera över vad som görs, varför det görs och vilken betydelse det får är nödvändigt i socialt arbete.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att utifrån socialsekreterares upplevelser beskriva och analysera det delaktighetsfrämjande arbetet med ensamkommande barn. Studien avser besvara följande frågor:

1. Vilka svårigheter upplever socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn?
2. Vilka strategier har socialsekreteraren för att främja barns delaktighet i arbetet?
3. Hur framträder socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med ensamkommande barn?

3 Bakgrund

3.1 Ensamkommande barn

Migrationsverket (2015) beskriver att ett barn som är under 18 år som kommit till Sverige för att söka asyl utan sina vårdnadshavare benämns som ensamkommande. År 2014 sökte 7049 ensamkommande barn asyl i Sverige, majoriteten av barnen var mellan 15-17 år och tillhörde nationaliteterna Afghanistan, Eritrea, Syrien, Somalia samt Marocko, 81 % av dessa var pojkar och 19 % flickor. Tre fjärdedelar av de barn som sökte asyl i Sverige under 2014 fick stanna (Migrationsverket 2015). Besluts om medborgarskap och uppehållstillstånd fattas av migrationsverket på uppdrag av regering och riksdag. Länsstyrelserna förhandlar med kommunerna angående mottagningsplatser. Migrationsverket tecknar överenskommelser med kommunerna. Migrationsverket anvisar sedan det ensamkommande barnet till en kommun. Migrationsverket betalar ersättning för barnet till mottagningskommunen samtidigt som de prövar det ensamkommande barnets asylansökan. Mottagningskommunerna är sedan ansvariga över barnets omsorg och boende (Migrationsverket 2015).

När ett ensamkommande barn kommer till Sverige får barnet omsorg och får komma till ett tillfälligt boende i en ankomstkommun i enlighet med Socialtjänstlagen (Migrationsverket 2015). Ankomstkommunen är den kommun barnet befinner sig i när den söker asyl. Direkt efter barnets ankomst anvisar migrationsverket en kommun som tar emot barnet. Anvisningskommunen ansvarar för boende och omsorg för barnet tills asyl prövats. Anvisningskommunen ansvarar även för utredning av barnets behov, placering och insatser för barnet, beslut om en särskilt förordnad vårdnadshavare/god man och skolundervisning för barnet. En lagändring gällande mottagandet av asylsökande trädde den 1 januari 2014 i kraft. Det innebär att ensamkommande asylsökande barn numera även kan anvisas till kommuner som saknar överenskommelse med Migrationsverket gällande mottagande av ensamkommande barn (Regeringen 2015). Avsikten med lagändringen var att det skulle vara en jämn fördelning så att den kommun som barnet placeras i ska kunna uppfylla de behov barnet har (Migrationsverket 2015).

3.2 Barnombudsmannen

Barnombudsmannen är en statlig myndighet som utifrån barnkonventionen företräder barns rättigheter och intressen genom att informera om barnkonventionen i samhället. Barnombudsmannen har skrivit en rapport om barn och ungdomar i den sociala barnvården (Barnombudsmannen 2011).

I rapporten beskrivs att en stor del av de barn som blivit placerade har under sin uppväxt många gånger blivit svikna av vuxna, därav saknas ofta tillit till vuxenvärlden. Det blir då viktigt att inte svika dessa barn igen utan bygga upp relationer som är förtroendefulla. För att uppnå ett professionellt förhållningssätt är barnperspektivet nödvändigt för att barnet ska få möjlighet till inflytande och känna delaktighet (Barnombudsmannen 2011). Grundläggande för delaktighet är att få

kunna ge information samt dela med sig av åsikter. För att vården skall bli lyckad är barnets delaktighet betydelsefull. Faktorer hos socialsekreteraren som tydlighet, respekt samt att på ett korrekt sätt göra en tolkning av vad som sagts är av stor vikt för en god relation mellan barnet och socialsekreteraren menar författarna.

Att lyssna på barnet innebär att försöka förstå och bekräfta det som barnet har sagt. Om barnet inte får bekräftelse på det som berättats kan en frustration hos barnet uppstå. Bekräftelse på vad barnet berättar kan ske genom både verbala och icke-verbala redskap. Verbala redskap kan innebära att socialsekreteraren använder sig av vad barnet berättat och känner genom att referera till barnet. Icke-verbala redskap kan innebära nickningar, mimik, småljud, ögonkontakt samt synlig närvaro menar författarna.

3.3 Barnkonventionen

Barnkonventionen är FN:s konvention om barns rättigheter. Barnkonventionen kan ses som ett etiskt dokument (Socialstyrelsen 2015). Barnkonventionen har inte gjorts till lag i Sverige utan det är ett folkrättsligt dokument. Barnkonventionen används vid tolkning av lagen, men den har även haft en påverkan på vissa delar av lagen. Barnkonventionen består utav 54 artiklar och fyra utav dessa artiklar kan ses som grunden. De fyra är följande att barnet ska bli respekterad och få säga sin mening, barnets bästa ska beaktas, barnet ska skyddas mot diskriminering samt att barnet har rätt till utveckling och liv.

Barnets bästa ska vara av stor vikt i beslut som rör barn. Barnets bästa ska redovisas i arbetet för att det ska utgå från ett barnperspektiv. I Socialtjänstlagen och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga är det lagstadgat att barnets bästa är avgörande i beslutsfattandet. Barnet ska få information och möjlighet att framföra åsikter men barnets mognad och ålder är av betydelse. En förutsättning för att barnet ska kunna bli delaktig är att det informeras (Socialstyrelsen 2015). Informationen får dock inte vara skadlig för barnet på något sätt. Barnets bästa bedöms utifrån varje enskilt fall och utgår från en process som innebär att underlag från yrkespersoner och närstående som har kunskaper om barnet hämtas in, hänsyn tar till erfarenhet och vetenskap samt barnets åsikter. De som sedan beslutar om vad som är barnets bästa i varje enskilt fall är socialnämnd eller domstol. Beslutsunderlaget består då av analyser samt barnets önskemål och berättelser.

3.4 Barns behov i centrum

BBIC betyder barns behov i centrum och utgår från Integrated Children's System (ICS) och bygger på en omfattande teoretisk grund som har resulterat i formulär för socialt arbete med barnavårdsärenden (Socialstyrelsen 2014). Syftet med BBIC är att få en enhetlig dokumentation och handläggning i Sveriges kommuner. Det är framför allt yrkesverksamma inom barn- och ungdomsvård, arbetsledare och socialsekreterare som är målgruppen för BBIC. Systemet består utav sju behovsområden som sedan sattes tillsammans med sex stycken punkter av barnets familj och miljö samt ytterligare sex stycken punkter av föräldrarnas omsorgsförmåga, tillsammans bildar

dessa områden en triangel. Syftet med triangeln är att belysa helheten av barnets utveckling med hjälp av barnets behov, familj och miljö samt föräldrars förmåga som triangels sidor utgörs av.

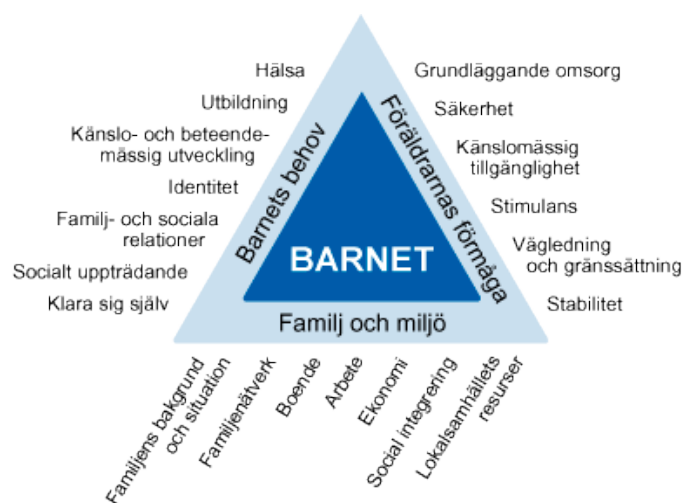

Bild 1. BBIC-triangeln, Barnets behov, Föräldrarnas förmåga och miljö (Socialstyrelsen 2014).

Systemet ska stödja socialsekreterarna i att göra barnet och familjen delaktiga och stärka barnets ställning. Genom en enhetlig planering, utredning och uppföljning ska systemet bidra till ett rättssäkrare arbete med en ökad kvalitet (Socialstyrelsen 2014). BBIC utgår från barnets bästa och för att socialsekreterarna ska kunna avgöra barnets bästa behöver barnets åsikter och information göras synlig. Genom ett subjektivt perspektiv får barnet själv berätta vad som är barnets bästa vilket ska dokumenteras i utredningen och genom ett objektivt perspektiv bedömer beslutsfattaren grundat på erfarenhet och forskning vad som är barnets bästa. De två perspektiven kan tillsammans ses som ett bra underlag i avgörandet om barnets bästa. Utlåtanden från sakkunniga, föräldrarnas förmåga, faktorer i familj och miljö samt barnets uppfattning vägs samman.

I tillämpningen av barnets bästa är rätten att inte vara delaktig lika viktig som rätten att vara delaktig, barnet ska inte tvingas att delta mot sin vilja och ta ansvar över de beslut som fattas (Socialstyrelsen 2014). Barnet ska erbjudas delaktighet utan att det ska tilldelas ett för stort ansvar. Delaktighet kan innebära att närvara och lyssna på vad som sägs utan att barnet själv behöver delge sin åsikt. Då barnet kan ha svårt att få fram sin åsikt kan dock stöd behövas. Barnet bör informeras om relevant information i ett så tidigt stadium som möjligt för att i en kanske obekant och skrämmande situation lugnas ner. Genom att barnet görs delaktig i att påverka framtiden ökar självkänslan och återhämtningen från de negativa upplevelsorna underlättas. Maktskillnaden mellan socialsekreteraren och barnet minskar genom delaktigheten. En princip inom BBIC är vikten av ett gott bemötande. Egenskaper hos socialsekreteraren som ärlighet, öppenhet, respektfullhet och tydlighet är värdesatta hävdar socialstyrelsen (2014).

4 Tidigare forskning

I följande kapitel kommer både nationell och internationell forskning om ensamkommande barn samt socialsekreterarens yrkesroll att presenteras. För att ringa in ämnet har liknande forskning i form av artiklar, avhandlingar samt rapporter eftersökts. De sökord som har använts är ensamkommande barn, asylsökande ensamkommande barn, unaccompanied children, unaccompanied asylum seeking children, delaktighet, bemötande, socialt arbete, socialsekreterare, socialarbetare samt handlingsutrymme. Jag fann mycket relevant internationell forskning om ensamkommande barn men nationell forskning om ensamkommande barn var betydligt mer utforskat. De databaser jag sökt på är avhandlingar.se, Primo samt Google Scholar. I nedanstående kapitel presenteras den tidigare forskning som jag utifrån sökningen har valt då jag anser att de är relevanta för studien.

4.1 Ensamkommande barn

Hessle (2009) har skrivit en avhandling om ensamkommande asylsökande barns erfarenheter och livsvillkor under perioden från att de var barn till vuxen ålder i Sverige. Avhandlingen grundar sig på en tidigare studie som följts upp sedan mitten på 1990-talet då författaren arbetade som psykolog inom flyktinghälsovården. Studiens material består utav tre olika delar. Den första delen består utav 100 korta intervjuer med ensamkommande barn efter deras ankomst till Sverige. Studiens andra material är utav en kvantitativ karaktär och består av en registerstudie utav de 100 personers aktmaterial, 68 utav dessa personer hade stannat i Sverige. Studiens tredje material är utav en kvalitativ karaktär och består utav intervjuer med 20 utav dessa 69 personer som stannat i Sverige.

Hessle (2009) beskriver att fenomenet ensamkommande barn inte är en ny företeelse utan att barn långt tillbaka i tiden har kommit till Sverige utan föräldrar, trots detta finns ytterst lite svensk forskning om området. Vidare redogör författaren för ensamkommande barns historia i Sverige och går tillbaka till andra världskriget då många judiska barn kom till Sverige. De vanligaste orsakerna till att barn behöver fly är krig, väpnade konflikter, hot, förföljelse och organiserat våld. Nästan alla barn i studien har inte fått vara delaktiga i beslutet att fly från sitt hemland, föräldrar eller andra släktingar har i de flesta fall tagit beslutet. De flesta barn i studien har flytt med hjälp av en människosmugglare som för barnet varit okänt, mot betalning har människosmugglaren fört barnet till Europa. Hessle (2009) menar att resan blir förenad med en stor osäkerhet och rädsla över att barnet inte vet vart det ska eller hur det skall komma dit och flykten i sig kan medföra trauma för barnet.

Hessle (2009) beskriver i sin avhandling olika faktorer som har betydelse för socialisationsprocessen för det ensamkommande barnet så som utbildning, skolan, arbete, fritiden och omsorgssituationen. Att lära sig det svenska språket är en betydelsefull faktor för barnet i begripligheten om vad som händer samt för att kunna påverka sin situation. Författaren menar att bemötandet gentemot barnet är av stor vikt för en positiv socialisationsprocess. Blir barnet bemött med bristande förståelse,

medkänsla och stöd kan detta påverka barnets fortsatta liv negativt. Författaren skriver i avhandlingen att barnen vid ankomsten till Sverige uttryckt en oro, ensamhet och en stor saknad av familjen. Ensamkommande barn är en psykiskt belastad grupp då de varit med om trauman och andra svåra erfarenheter.

Hodes, Jagdev, Chandra och Cunniff (2008) har studerat ensamkommande barn och målet med studien var att undersöka om ensamkommande barn i Storbritannien hade upplevt en högre nivå av krigstrauma och tidigare motgångar än övriga asylsökande flyktingbarn, 347 enkätformulär samlades in. Författarna menar att det finns många ensamkommande barn världen över som skickats bort från sina föräldrar eller som har flytt på grund av krig, organiserat våld eller förföljelse. En exponering för övergrepp och våldsamma händelser ökar risken för posttraumatiskt stressyndrom. Vidare ökar stress och erfarenheter av förluster risken för depressioner och problem i ankomstlandet. Ensamkommande barn är en grupp som kan ha upplevt höga nivåer av motgångar och är således en grupp som har en ökad risk för psykisk ohälsa. Vidare menar författarna att det arrangemang och stöd det ensamkommande barnet upplever i ankomstlandet har en stor betydelse då det kan motverka depressiva symptom och posttraumatiskt stressyndrom.

Hopkins och Hill (2010) har studerat ensamkommande asylsökande barns behov i Skottland och materialet består utav intervjuer med ensamkommande barn samt intervjuer med socialarbetare som arbetar med ensamkommande barn. Författarna menar att ensamkommande barn har ett större behov än andra barn med anledning av de negativa och ofta traumatiska upplevelser de har med sig. Erfarenheterna som barnen bär med sig kan vara svåra att hantera samtidigt som de ska anpassa sig in i det nya samhället. Författarna menar att barnen har kommit till en ny och okänd plats där omgivningen är mycket olik den omgivning de kommit ifrån. Till följd av tidigare upplevelser och resan till det nya landet är depressioner och sömnsvårigheter vanliga komplikationer för barnen. Vidare menar författarna att ensamkommande barn är i stort behov av stöd för att bygga upp identiteten och självkänslan i det nya landet.

Kohli och Mather (2003) har studerat ensamkommande barn i Storbritannien och beskriver att ensamkommande barn efter tidigare erfarenheter ofta lider av sömnsvårigheter, koncentrationssvårigheter, skuld känslor gentemot familjer och en stor oro. Isolering och ensamhet är det största problemet för ensamkommande barn. Författarna menar att de har inte enbart har förlorat sin familj utan även sitt ursprung och förflutna. Vidare betonar författarna vikten av att barnen behöver hjälp med att kunna koppla det förflutna till nuet och se en framtid.

4.2 Socialsekreterarens yrkesroll

Kohli (2006) har utfört en studie där 29 socialarbetare från fyra olika distrikt i England har intervjuats. I intervjuerna berättade socialarbetarna om deras arbete utifrån en asylsökande ungdom. Studiens avsikt var att synliggöra hur socialarbetarna engagerade sig i ungdomens förflutna, nutiden och ungdomens framtid samt hur socialarbetarens förståelse av detta underlättade ungdomens etablering. Författaren

beskriver att socialarbetarnas arbete innehöll en kärna av känslomässigt engagemang från socialarbetarens sida men att relationen mellan ungdomarna och socialarbetarna var komplex. Socialarbetarna var känslomässigt engagerade i ungdomens historia och deras bemötande speglades av värme. Ingen av socialarbetarna berättade att de ogillade någon ungdom trots att ungdomarna ibland kunde beskrivas som svårhanterliga, krävande och inte alltid sanningsenliga.

Gällande viktiga faktorer i relationen beskrev socialarbetarna egenskaper som ärlighet och tydlighet som viktiga. Kohli (2006) menar att det i studien framkom att ungdomarna till en början inte kunde lita på socialarbetarna utan att de trodde att socialarbetarna skulle rapportera vidare vad ungdomarna berättat. Socialarbetarna beskrev att det tog lång tid att bygga upp en relation till ungdomen då ungdomarna fått till sig att inte lita på någon. En socialarbetare beskrev att det tog ett halvår innan ungdomen slutade se på henne som en vakt och istället insåg att socialarbetaren ville skydda ungdomen.

Johansson (2012) har skrivit en avhandling som handlar om barn med utländsk bakgrund och som har placerats som baseras på tre olika typer av material. Den första delen består utav dataregister utav data från Socialstyrelsens register för insatser för barn och unga. Den andra delen består utav intervjuer med sju placerade unga män, deras kontaktpersoner samt deras socialsekreterare. Den tredje delen består utav en utbildningsinsats. Johansson (2012) menar att barn med utländsk bakgrund är inom familjeomsorgen överrepresenterade vilket innebär att socialsekreteraren behöver ha en god kunskap om dessa barn. Författaren beskriver relationen mellan socialsekreteraren och klienten som betydelsefull. Empatisk, pålitlig, varm och att vara en god lyssnare är egenskaper som är av stor vikt för socialsekreteraren i arbetet med barn med utländsk bakgrund. Vidare lyfter författaren att Socialtjänstlagen ger socialsekreterarna ett stort handlingsutrymme då lagen är en ramlag med allmänna riktlinjer. Socialsekreteraren kan använda makten på fel sätt genom övermakt men även genom att inte använda makten de besitter tillräckligt. Vidare beskriver författaren att flera utsagor från barn i studien innehåller en besvikelse över socialsekreterarnas bristande vilja att hjälpa genom att inte använda den makt de besitter fullt ut. Författaren menar att det är hur socialsekreteraren använder den makt de besitter som är avgörande för hur klienter ser på bemötande och hjälp inom organisationen. Vidare problematiserar författaren kring socialsekreterarens roll och menar att socialsekreterarens uppdrag är att både se till klientens bästa samtidigt som det är att tjäna samhället. Brist på ekonomiska medel kan begränsa socialsekreterarens handlingsutrymme.

4.3 Tidigare forskning och dess implikationer för studien

Då tidigare nämnda studier berör ämnena delaktighet samt socialsekreterarens yrkesroll är samtliga relevanta för studien. Ett mönster som återkommer i den tidigare forskningen är att resultaten beskriver att ensamkommande barn är en psykiskt belastad grupp som har större och andra behov än andra barn. Vidare visar resultatet att barn med utländsk bakgrund är en överrepresenterad grupp inom familjeomsorgen

och att socialsekreterarnas handlingsutrymme är stort då Socialtjänstlagen endast är en ramlag innehållande allmänna riktlinjer. Resultatet visar vidare att kommunernas brist på ekonomiska medel kan begränsa socialsekreterarens handlingsutrymme. Den tidigare forskningen har bidragit till en bredare förståelse vilket är betydande för jämförelserna under kapitlet resultat och analys där likheter och skillnader mellan studien och det som tidigare forskning har visats på kommer att presenteras. Då tidigare forskning delats upp under liknande teman som används i analysen är förhoppningen att jämförelserna kommer att bli tydliga.

5 Teoretiska utgångspunkter

Följande presenteras det teoretiska perspektiv och de centrala begrepp som valts för att analysera empirin och som därefter kan bidra till en ny och mer nyanserad förståelse av socialsekreterarens syn på frågor om handlingsutrymme och ensamkommande barns delaktighet i mötet med yrkesverksamma. Det teoretiska perspektivet kan kopplas samman med interaktionen mellan individer. Studien utgår ifrån symbolisk interaktionism som teoretiskt perspektiv. De valda begreppen är handlingsutrymme och delaktighet.

5.1 Symbolisk interaktionism

Eriksson och Markström (2012) beskriver att de var under tidigt 1900-tal på Chicagouniversitetet i USA som symbolisk interaktionism utvecklades. Begreppet myntades dock inte förens 1937 av Herbert Blumer. Eriksson och Markström nämner flera symboliska interaktionister så som Jane Addams, John Dewey, George Herbert Mead samt Charles Horton Cooley. Symbolisk interaktionism är relevant i ett socialpedagogiskt sammanhang då dels flera av de symboliska interaktionisterna arbetade med socialt arbete samt för att både socialpedagogik och symbolisk interaktionism lägger tonvikten på processer och den sociala verkligheten menar Eriksson och Markström. Trost och Levin (2004) menar att det symboliska interaktionistiska perspektivet kan ses som verktyg för att förstå mänskliga känslor och beteenden, vilket även Eriksson och Markström understryker. Symbolisk interaktionism utgår ifrån fem grundläggande byggstenar, definitionen av situationen, social interaktion, symboler, aktivitet och nuet. Trost och Levin menar att världen är socialt organiserad där människor lär sig uppfatta objekt och symboler. Symbolisk interaktionism har valts som teoretiskt perspektiv för denna studie då intresset ligger vid förståelsen istället för vid orsaken.

Symbolisk interaktionism kan ses som en socialisationsprocess där interaktionen är kopplad till den specifika kulturen, till grupp tillhörigheten samt definitionen av situationen menar Trost och Levin. Madsen (2001) menar att socialpedagogik är kärnan i socialisationsprocessen då människan socialiseras in i gemenskapen i samhället. Eriksson och Markström (2012) menar att genom samspelet med andra blir människan till, även Trost och Levin (2004) betonar detta. Symbolisk interaktionism ser på människan som aktiv och använder sig i nuet av sina erfarenheter. Författarna

beskriver att socialisation innebär att människan lär sig hur denne ska bete sig beroende på i vilken situation denne befinner sig i, människan blir alltså mer social under livets period. Socialisation ses som en pågående process som aldrig upphör utan pågår under hela livet i form av förändrade roller, vilket är grundläggande inom symbolisk interaktionism. Hessle (2009) menar i sin avhandling att socialisation kan ses som en möjlighet till att skapa nytt samtidigt som det innebär en anpassning.

Trost och Levin (2004) diskuterar om social interaktion och menar är en av de mest betydelsefulla hörnstenarna i symbolisk interaktionism. Interaktion finns i samhället i form av människor som interagerar. Interaktion sker främst genom att samtala i form av tal men även genom ansiktsuttryck och kroppsspråket. Människan interagerar även med sig själva genom att omedvetet eller medvetet tala med sig själv. För att de ensamkommande barnen med fördel ska kunna integreras in i det svenska samhället behöver de lära sig det svenska språket vilket sker genom den sociala interaktionen. Genom talet upplevs vi av andra och upplever oss själva på ett speciellt sätt. Ett bristande ordförråd och uttal kan utgöra ett handikapp i samhället för barnet, därav är begreppet social interaktion relevant för studien. Om det ensamkommande barnet har svårigheter att prata det språk som talas hindras det från att kunna uttrycka sina behov samt riskerar att uppleva sig själv som mindre intelligent och verbal. Även vid hjälp av samtalstolk i samtalet mellan socialsekreteraren och det ensamkommande barnet kan dessa språkliga hinder uppstå då exempelvis dialekter kan utgöra problem i kommunikationen mellan samtalstolken och barnet.

Enligt Trost och Levin (2004) menar Cooley att sympatisk introspektion innebär att vi försöker sätta oss in i hur vi skulle känna och tänka om vi vore den andra personen samtidigt som vi är den vi är. Innebörden av enbart introspektion är att se på de egna känslorna och tankarna. Att se på känslorna och tankarna utifrån den andres perspektiv blir en sympatisk introspektion. Eriksson och Markström (2012) beskriver att Cooley och Addams även resonerar kring begreppet sympatisk introspektion som ett sätt att sätta sig in i den andres situation och föreställningar. Trost och Levin (2004) menar att sympatisk introspektion är en förutsättning för social interaktion.

Vidare beskriver Trost och Levin (2004) att en symbol kan beskrivas som ett tecken som har en betydelse i ett sammanhang. För att det ska vara en symbol behöver den vara meningsfull, annars är den inte en symbol. Symbolen kan ha en negativ eller en positiv innebörd för varje individ. Vi använder symboler i form av ord och handlingar men även när vi är tysta och tänker. Ord är symboler i form av tecken, skrivna ord och tal. Genom ord kan vi förmedla känslor, värderingar, idéer och objekt i kommunikation med andra. Genom handling förmedlas vilka avsikter vi har, vad vi känner, vad vi vill, vad vi kan och vad vi gör. När vi är tysta använder vi symboler för att tänka då vi med oss själva talar tyst. Eriksson och Markström (2012) menar att symbolen blir signifikant när den uppfattas likadant av både sändaren och mottagaren. Symbolen kan framkalla olika känslor för olika människor. Symboler skapas i social interaktion, i den sociala miljön som individen har befunnit eller befinner sig i. Trost

och Levin (2004) skriver att symboler är av största vikt för att vi ska kunna kommunicera med varandra och förstå vad vi menar.

Svendsen (2013) menar att hjälprelationen som uppkommer mellan den som ger hjälp och den som tar emot hjälp vanligtvis inte kopplas ihop med makt, trots att den innefattar en symbolisk makt. Symbolisk makt kan kopplas till Trost och Levins (2004) begrepp symbol då symbolisk makt är en symbol som förmedlas genom handling. Hjälp handlingen i sig innefattar makt trots att det från socialsekreteraren personligen inte är avsiktligt.

5.2 Handlingsutrymme

Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) beskriver att socialarbetarens arbete innebär att representera organisationen. Socialarbetaren hamnar i en position där handlingsutrymmet begränsas av uppdraget som yrkesutövaren fått av organisationen, samtidigt som socialarbetaren är en människa som ska hjälpa en medmänniska. Handlingsutrymmet begränsas inte bara genom överenskommelser och regelverk utan även av normer och moraliska aspekter menar författarna. Både socialarbetaren och klienten hamnar i roller men trots begränsningar finns det alltid en viss flexibilitet. Rutiner, traditioner, tolkningar, individuella egenskaper hos socialarbetaren och klienten samt deras interaktion är faktorer som kan påverka handlingsutrymmet. Socialarbetaren besitter resurser som klienten är i behov av. I det sociala arbetet är kunskap om de människors livssituationer och levnadsvillkor som man möter viktiga att ha i beaktning. Socialarbetaren behöver även ha kunskap om lagstiftning, metoder, effekter och resultat av insatser för att arbetsinsatsen ska bli god.

Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) menar att socialt arbete innefattar utredning i någon form. Socialarbetaren definierar klientens behov och vilka insatser som skulle hjälpa genom sitt tolkningsföreträde framför klienten. Arbetet innefattar en maktposition med rätten att tolka behov och situationer. Handlingsutrymmet innefattar ett professionellt ansvar och dess användning avgörs av värderingar och kunskaper. Socialarbetaren befinner sig i en position där klientens önskan och lagstiftningens kriterier behöver beaktas menar författarna. Genom kritisk reflektion synliggörs handlingsutrymmets möjligheter och den makt socialarbetaren besitter. Kritisk reflektion innebär att ständigt ifrågasätta varför man gör något, hur det görs och vilka konsekvenser det kan få. Genom kritisk reflektion menar Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) att socialarbetarens roll kan bli mindre förtryckande och mer frigörande.

5.3 Delaktighet

Trondman (2003) beskriver att ha inflytande och vara delaktig som en stor betydelse för individens utveckling. Delaktighet skapar en känsla av att vara värdefull och ger ett självförtroende, individens röst blir hörd och det skapar en känsla av att kunna förändra något och påverka livssituationen. Författaren menar att individen genom delaktighet får en känsla av att vara respekterad. Utan tillhörighet skapas inte delaktighet, att människan känner tillhörighet på något sätt i sammanhanget är

grundläggande för att skapa delaktighet. Molin (2013) beskriver i antologin att begreppet delaktighet ofta används inom socialpedagogiken i förståelsen att människor strävar efter delaktighet och ett erkännande. Trondman (2003) poängterar vikten av att socialarbetare behöver skapa förutsättningar för delaktighet i det sociala arbetet med människor. Genom att representera och återge människans perspektiv görs denne delaktig och relationskapital blir en betydelsefull faktor för att klienten ska ha en vilja att vara delaktig. Författaren beskriver relationskapital som ett värde som har en betydelse för klienten, om socialarbetaren besitter detta värde är möjligheterna större att klienten vill vara delaktig. Det blir i ett socialt arbete, socialarbetarens ansvar att mobilisera klientens delaktighet.

Hart (1992) menar att delaktighet gör människor till kompetenta och självsäkra individer som blir en tillgång för samhället. Barn behöver bli involverade i projekt tillsammans med vuxna och det är orealistiskt att förvänta sig att barn ska bli ansvarsfulla, delaktiga unga vuxna medborgare om de inte får erfarenheter av att involveras och få ta ansvar. Det är av stor vikt att barn får möjlighet att vara delaktiga i program och beslut som rör deras liv men de behöver även lära sig att med ett medborgarskap följer ansvar. Författaren beskriver den så kallade delaktighetsstegen som kan vara till hjälp i delaktighetsgörandet av barn. Delaktighetsstegen består utav åtta olika steg, de tre första stegen är icke delaktiga och som sedan följs av fem delaktiga steg. Verktyget kan användas för att värdera graden av barnets delaktighet från att barnet blir manipulerat och icke delaktig till att barnet initierat ett beslut tillsammans med en vuxen. Vidare menar författaren att det är många faktorer som påverkar barnets möjlighet till delaktighet så som utveckling, självkänsla, självständighet, kulturell bakgrund och klasstillhörighet. Självkänslan är det som påverkas mest av delaktighet, en god erfarenhet av delaktighet påverkar självkänslan positivt och en negativ erfarenhet av delaktighet påverkar självkänslan negativt. Barn till föräldrar med få ekonomiska resurser kan ha en tendens att inte dela sina åsikter, vilket de lärt sig av sina föräldrar som inte heller har delat sina åsikter. Hart (1992) menar att graden av självständighet påverkar förmågan att vara delaktig och dela med sig av sin åsikt.

Shier (2001) beskriver en alternativ modell till Harts (1992) delaktighetsstege. Modellen grundar sig utifrån fem olika nivåer för delaktighet och är tänkt som ett ytterligare redskap för yrkesutövare i utforskningen av delaktighetsprocessen snarare än att ersätta Harts (1992) delaktighetsstege. Den första nivån benämns som barn blir lyssnade till och innebär att vuxna ska lyssna med omtanke och uppmärksamhet när barnet själv tar initiativ till att uttrycka sig. Den andra nivån benämns som barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter, det innebär att barnet öppet ska kunna uttrycka åsikter och vuxna ska stödja och göra barnets delaktighet möjlig. Den tredje nivån benämns som barns åsikter och synpunkter beaktas, det innebär att barnets åsikt påverkar eller beaktas i den beslutsfattande processen som rör barnet. Den fjärde nivån benämns som barn involveras i beslutsfattande processer och innebär till skillnad från föregående nivå att barnet är direkt delaktig i den beslutsfattande

processen men är inte delaktig i att ta beslutet. Den femte och sista nivån benämns som barn delat inflytande och ansvar över beslutsfattande, det innebär till skillnad från den fjärde nivån att vuxna lämnar ifrån sig en del av makten till barnet. Barnet får vara delaktig i att ta beslutet. Shier (2001) menar att modellen är användbar i alla organisationer som arbetar med barn och kan ses som ett verktyg till att öka barnets delaktighet.

5.4 Användandet av teorin i studien

Under kapitlet resultat och analys kommer de utgångspunkter som ovan presenterats att användas för analys av data som har samlats in. Under kapitlet diskussion kommer resultatet av studien att redovisas med avsikt att besvara syftet samt frågeställningarna. Det teoretiska perspektivet symbolisk interaktionism kommer under kapitlet resultat och analys samt i utförandet av studien att användas som ett vägledande perspektiv då det är relevant utifrån studien. Jag är i studien intresserad av att utforska människors upplevelser och föreställningar om mänskligt samspel. Symbolisk interaktionism kommer att utgöra det övergripande perspektiv inom vilket informanternas utsagor kan analyseras och förstås. Utifrån detta övergripande perspektiv har sedan begreppen handlingsutrymme och delaktighet formats fram som analytiska begrepp vilka kommer att appliceras på det empiriska materialet i syfte att generera nya och alternativa förståelser för socialsekreterarens upplevelse av mötet med ensamkommande barn.

Begreppet handlingsutrymme kommer att finnas med i analysen för att utforska hur informanterna upplever sitt handlingsutrymme i yrkesrollen samt för att undersöka vilka faktorer som begränsar respektive vidgar handlingsutrymmet. Begreppet delaktighet kommer att finnas med i analysen för att undersöka hur informanterna upplever att det ensamkommande barnet görs delaktig i utredningsarbetet, i vilken grad görs barnet delaktig samt vilka svårigheter informanten upplever i samband med det.

6 Metod

I följande kapitel kommer val av metodologiska val, urvalsprocess, genomförande, databearbetning och analys, validitet, reliabilitet, generaliseringsbarhet samt etiska ställningstagande som studien förhållit sig till att presenteras.

6.1 Vetenskapliga utgångspunkter

Studien har en kvalitativ ansats inspirerad av hermeneutiken. Det är aktörens tolkning av mening och hur det konstruerar den sociala världen som studerats (Kvale & Brinkmann 2014). Hermeneutiken syftar till förståelse och det sociala sammanhanget, utbildning, kunskaper, språk, våra upplevelser samt uppfattningen av världen är faktorer som påverkar förståelsen (Bergström & Boréus 2010). Studien utgår från en abduktiv ansats vilket innebär en kombination av en induktiv ansats, där slutsatser beskrivs utifrån empirin och en deduktiv ansats där validiteten i de slutsatser som dras

undersöks (Kvale & Brinkmann 2014). Studiens resultat utgår från socialsekreterarnas subjektiva upplevelser som sedan analyseras utifrån de teoretiska utgångspunkterna.

6.2 Kvalitativ metod

Då studiens syfte och frågeställningar utgår ifrån socialarbetarens upplevelser om arbetet har en kvalitativ och semistrukturerad intervjuansats valts för att kunna göra en utforskning av intervjupersonens synvinkel och dennes erfarenheter (Kvale & Brinkmann 2014). Ansatsen valdes för att kunna föra en dialog med informanten likt ett vanligt samtal, samt för att kunna ge informanten möjligheten att kunna ge djupare svar än vad som hade getts av en kvantitativ ansats. Vid en semistrukturerad intervju formuleras frågorna genom en intervjuguide men de behöver inte följa någon speciell ordning menar författarna. Att istället använda kvalitativa enkäter eller observationer hade troligtvis inte gett möjligheten att komma aktörerna så nära inpå som syfte och frågeställningar begär. Nackdelar med den valda kvalitativa ansatsen är dock att forskarens förförståelse, bakgrund, personlighet och intresse påverkar studiens genomförande och tolkningar av resultatet (Bryman 2011). Ytterligare en negativ aspekt med den kvalitativa ansatsen är enligt författaren att kvalitativa undersökningar många gånger saknar särskilda tillvägagångssätt och kan vara ostrukturerade, det är forskaren som agerar redskap vid insamlingen av det empiriska materialet och intervjupersonerna kan påverkas av forskarens egenskaper.

6.3 Urval

Då syftet med studien är att utifrån socialsekreterarens upplevelse beskriva och analysera det delaktighetsfrämjande arbetet med ensamkommande barn gjordes ett strategiskt urval av intervjupersoner. Urvalet föll på socialsekreterare som arbetar med behovsutredningar på ensamkommande barn. Anledningen till urvalet var då dessa personer ansågs ha den kunskap som var nödvändig för att kunna besvara syfte och frågeställningarna.

I ett tidigt skede var målet att fråga socialsekreterare i flertalet kommuner för att få en bredare datainsamling. Tanken var att få fyra intervjuer med socialsekreterare, detta strategiska val gjordes för att få tillräckligt med material (Kvale & Brinkmann 2014). För att finna informanter togs kontakt via mail med tre 1:e socialsekreterare som arbetar över socialsekreterare för ensamkommande barn. Förhoppningen var att med dessa, om de ej själva hade möjlighet att delta i studien, skulle informera kollegor om möjligheten att delta. Ett så kallat snöbollsurval användes i framtagningen av urvalet vilket innebar att intervjupersonen gav förslag på ytterligare lämpliga informanter för studien. Det bör dock finnas i åtanke att intervjupersonen som ger förslag om ytterligare intervjupersoner styr urvalet och kan välja till fördel för den myndighet som denne representerar (Kvale & Brinkmann 2014).

Socialkontoren valdes ut utifrån närhetsprincipen då en tidsaspekt för studien var i beaktning. Av kontakten som togs var det en 1:e socialsekreterare samt tre socialsekreterare för ensamkommande barn som ville delta i studien. Då fenomenet socialsekreterare för ensamkommande är en tämligen ny befattning medförde detta

svårigheter med att finna intervjupersoner som svarade mot urvalskriterierna. I varje kommun som kontaktades fanns endast ett fåtal socialsekreterare som arbetade med ensamkommande barn. Det blev slutligen fyra intervjupersoner vilket för studiens genomförande, ansågs utgöra ett tillräckligt underlag. Intervjupersonerna kommer under avsnittet resultat och analys att presenteras under benämningen socialsekreterare 1, socialsekreterare 2, socialsekreterare 3 samt socialsekreterare 4.

6.4 Genomförande

I studien har jag använt mig av en intervjuguide (se bilaga 2) innehållande vissa teman. Syftet med en kvalitativ intervju är att informanten är i centrum men att svaren kan vara olika beroende på informant. Intervjuguiden utformades som semistrukturerad innehållande frågeteman med övergripande frågor. Intervjufrågorna har utformats för att i möjligaste mån stimulera en god interaktion i intervjun samt bidra till kunskapsproduktionen (Kvale & Brinkmann 2014). Intervjuguiden innehåller olika teman med förhoppningen att den första delen skapar en positiv interaktion och får intervjupersonen att lättare öppna upp sig. Intervjuguidens tematiserade frågor har förankrats och relaterats till studiens forskningsfrågor samt studiens teoretiska och begreppsliga ram. Även genomgången av det aktuella kunskapsläget har i viss mån bidragit till konstruktionen av intervjufrågorna. I framställningen av intervjuguiden har språkvalet beaktats så att det ska bli förståeligt för intervjupersonen. Intervjuguiden består av en förbestämd ordningsföljd och meningarna har formulerats korta och tydliga.

6.5 Databearbetning och analys

Materialen som bearbetas i analysen utgörs av ljudinspelningar som transkriberats (Kvale & Brinkmann 2014). Ljudinspelning av intervjuerna gjordes för att underlätta datainsamlingen och för att inte gå miste om viktig information. Samtliga informanter godkände ljudinspelningen. De fyra intervjuerna genomfördes på de två socialkontoren där socialsekreterarna arbetade, intervjuerna pågick mellan 41-68 minuter. Det inspelade materialet har transkriberats så ordagrant som möjligt. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver tre olika metoder av intervjuanalys som används för att organisera textmaterialet, meningskoncentrering, meningskodning och meningstolkning. Meningskodning har i studien använts som analysmetod. För att få en överblick över textmaterialet har en kodning utförts vilket innebär att olika textsegment har knutits till olika nyckelord med syftet att det ska bli enklare att identifiera uttalanden (Kvale & Brinkmann 2014). De nyckelord som först framgick kopplades till teman som svårigheter, delaktighet och handlingsutrymme. För att bryta ner textmaterialet ytterligare identifierades fler nyckelord. Under temat svårigheter framgick nyckelorden bemötandets påverkan, användandet av telefontolk, kulturella skillnader och samarbetet. Under temat delaktighet framgick nyckelorden barnperspektivet, involvera barnet, samtal och lyhördhet. Under temat handlingsutrymme framgick nyckelorden lagar och riktlinjer samt ekonomiska begränsningar. Kodningen var begreppsstyrd då det redan fanns utvecklade koder utifrån den teoretiska ramen (Kvale & Brinkmann 2014).

6.6 Validitet, reliabilitet och generaliseringsbarhet

Studiens reliabilitet handlar om studiens pålitlighet och tillförlitlighet (Kvale & Brinkmann 2014). För att uppnå reliabilitet har utformningen av intervjuguiden varit av stor betydelse, tydliga frågor har utformats för att undvika att de kan uppfattas olika samt genom att ledande frågor har undvikits. Författarna menar att inspelningskvaliteten är av stor betydelse vid transkription av inspelningarna, genom en god kvalitet på inspelningen undviks misstolkningar vid transkriptionen. Detta har beaktats genom att placera ljudinspelaren nära informanten.

Studiens validitet handlar om i vilken mån som studien undersöker det som den är avsedd att göra (Kvale & Brinkmann 2014). För att uppnå validitet har studiens syfte varit i fokus under hela processen. Vidare utformades intervjuguiden med ett vardagligt och enkelt språk, detta språk användes även under intervjuerna för att undvika missförstånd. För att ytterligare undvika missförstånd samt för att få en större förståelse har följdfrågor under intervjun ställts. För att säkerställa validiteten har frågorna utformats utifrån studiens teoretiska ram, syfte och frågeställningar. Studiens validitet har ytterligare beaktats genom att intervjuerna i transkriptionen har återgetts ordagrant vilket författarna betonar.

Studiens generaliseringsbarhet handlar om studien går att generalisera till andra samhällsgrupper och om den går att genomföra i ett annat sammanhang (Kvale & Brinkmann 2014). Författarna beskriver tre olika typer av generaliseringsbarhet, vilka är den naturalistiska generaliseringen, den statistiska generaliseringen och den analytiska generaliseringen. Den naturalistiska generaliseringen grundar sig på att genom personliga erfarenheter skapa förväntningar snarare än genom formella uppenbarelser. Den statistiska generaliseringen grundar sig på statistik för att genom en studie dra slutsatser. Den analytiska generaliseringen grundar sig på att genom en välöverlagd bedömning kunna få vägledning genom studiens resultat för vad som skulle kunna hända i en annan situation. Den analytiska generaliserbarheten är den av de tre ovannämnda generaliserbarhetstyper som är relevant att förhålla sig till i studien då generaliseringen i denna studie handlar om att den kunskap som skapas genom intervjuerna kan spridas i en annan situation snarare än att resultatet kan generaliseras (Kvale & Brinkmann 2014). Då studiens syfte endast berör socialsekreterare som arbetar med behovsutredningar för ensamkommande barn och deras perspektiv av barnets delaktighet och handlingsutrymmet i arbetet kan det vara svårt att föra över resultatet till en annan kontext.

6.7 Etiska aspekter

Det informerande samtycket har beaktats genom att samtycke innan intervjuerna från intervjupersonen samlats in samt ett godkännande för att göra en ljudupptagning av intervjun (Kvale & Brinkmann 2014). Informanterna informerades om att det är frivilligt och att denne när som helst under intervjun kan avbyta deltagandet (Kalman & Lövgren 2012). Före intervjuerna påbörjades gavs intervjupersonerna möjlighet att

ställa frågor och få frågor besvarade. I det missivbrev (se bilaga 1) som intervjupersonerna fått ta del av framgår studiens syfte.

Konfidentialitetskravet har beaktas och innebär att intervjupersonerna har skriftligt samt muntligt informerats om att den data som samlats in kommer att avidentifieras för att inte personens identitet skall kunna röjas (Kvale & Brinkmann 2014).

Intervjupersonerna informerades om att materialet används för studien, att det enbart var författaren som skulle ta del av materialet samt att ljudupptagningen efter avslutad studie kommer att raderas. Nyttjandekravet har tagits i beaktning och innebär enligt författarna att den insamlade data enbart får användas till forskning.

Före intervjuerna reflekterades det angående vilka möjliga konsekvenser intervjuerna skulle kunna medföra för intervjupersonerna. De negativa konsekvenser som skulle kunna uppstått var få och studiens syfte ansågs väga tyngre och innebära en positivare följd än vad möjliga negativa konsekvenser skulle kunna medföra för intervjupersonerna.

Vidare beaktas aspekten forskarrollen vilket innebär en etiskt reflekterande över moraliska frågor (Kvale & Brinkmann 2014). Under studiens gång har ett reflekterande förts gällande att egna föreställningar och värderingar kan påverka studien. Även i utformningen av intervjuguiden har ett reflekterande förts då den utformats som semistrukturerad, detta innebar en lyhördhet för vad intervjupersonerna angås som betydelsefullt att berätta. Under intervjun hölls pauser för att intervjupersonen skulle få tid att reflektera och inte känna sig stressad över att besvara frågorna (Kalman & Lövgren 2012). Tystnader under intervjusamtalet hölls för att respondenten skulle få tid att reflektera och då kunna ge ytterligare betydande information.

7 Resultat och analys

I följande kapitel kommer studiens resultat och analys att presenteras under tre teman, svårigheter, delaktighet och handlingsutrymme. Temat svårigheter syftar till att besvara den första frågeställningen, temat delaktighet syftar till att besvara den andra frågeställningen och temat handlingsutrymme syftar till att besvara den tredje och sista frågeställningen. Studiens insamlade data kommer att under dessa tre teman att analyseras utifrån den tidigare forskning och de valda teorierna. För att beakta konfidentialitetskravet har informanterna avidentifierats de kommer i följande kapitel att benämnas som socialsekreterare 1, socialsekreterare 2, socialsekreterare 3 samt socialsekreterare 4.

7.1 Svårigheter

Den första frågeställningen är kopplad till temat svårigheter och lyder *Vilka svårigheter upplever socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn?*

7.1.1 Bemötandets påverkan

Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att de ensamkommande barn som kommer till Sverige bär på en annan erfarenhet än vad vanligtvis andra ungdomar i Sverige gör men att ensamkommande barn kan ha väldigt olika erfarenheter då en del har haft en tryggare resa till Sverige medan andra har utsatts för trauman under flykten hit.

”... en del kan nästan ha strukit med på kuppen, ha varit fängslade, torterade och allt möjligt innan de tillslut har kommit fram.” – Socialsekreterare 3

Tidigare forskning visar på att ensamkommande barn har ett större behov än andra barn med anledning av de negativa och ofta traumatiska upplevelser de har med sig menar Hopkins & Hill (2010). Även Hessle (2009) stryker detta och menar att de vanligaste orsakerna till att barn behöver fly är krig, väpnade konflikter, hot, förföljelse och organiserat våld. De flesta barnen i författarens studie har inte fått vara delaktiga i beslutet att fly från sitt hemland, föräldrar eller andra släktingar har i de flesta fall tagit beslutet. De flesta barn i studien har flytt med hjälp av människosmugglare som för barnet varit okänt, mot betalning har människosmugglaren fört barnet till Europa. Vidare menar författaren att resan blir förenad med en stor osäkerhet och rädsla över att barnet inte vet vart det ska eller hur det skall komma dit och flykten i sig kan medföra trauma för barnet. Hessle (2009) menar att de erfarenheterna som barnen bär med sig kan vara svåra att hantera samtidigt som de ska anpassa sig in i det nya samhället.

Socialsekreterarna uttrycker även detta och menar att en del av de ensamkommande barnen vet vart familjen finns men att barnet inte har kontakt med familjen då de inte går att kontakta. En del barn vet inte vart familjen finns och en del föräldrar vet inte ens om barnet har kommit fram till Sverige eller inte. De beskriver att barnet ofta lider av en stor oro över familjen som är kvar i hemlandet och ofta även en skuld över att ha kommit till Sverige. En del av barnen har väldigt stora krav på sig hemifrån att snabbt tjäna pengar så att de kan skicka hem pengar till familjen. Socialsekreterarna beskriver detta som en svårighet i arbetet, att få barnet att förstå att det ser annorlunda ut i Sverige då det inte är lätt att få ett jobb utan att de först måste gå i skolan. De menar att detta även kan vara försvarande för barnet i sin kontakt med föräldrarna, det finns helt enkelt de ungdomar som inte vill ha någon kontakt med sina föräldrar för att de skäller på dem för att barnet inte skickar hem pengar. Oron och skuld känslor som det ensamkommande barnet kan ha påvisas även i tidigare forskning då Kohli och Mather (2003) i sin studie beskriver att ensamkommande barn efter tidigare erfarenheter ofta lider av sömnsvårigheter, koncentrationssvårigheter, skuld känslor gentemot familjer och en stor oro.

Socialsekreterarna ger uttryck för att de ensamkommande barnen kan ha svårt att framföra sina åsikter då de inte är vana att uttrycka sina åsikter, detta då deras vardag tidigare har handlat om att överleva dagen istället för att känna efter och ha framtidsvisioner. Socialsekreterarna beskriver att de frågar barnet vad de tycker men

på ett sätt som barnet kan svara ja eller nej på. Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för vikten av att skapa en förtroendefull relation med det ensamkommande barnet och beskriver det som en utmaning i arbetet. Tidigare forskning visar på att ensamkommande barn i början kan ha svårt att lita på socialarbetare och att det kan ta en lång tid att bygga upp en relation till ungdomen, ungdomarna kan ha fått till sig att de inte ska lita på någon (Kohli 2006). Detta ger även socialsekreterarna uttryck för och menar att ensamkommande barn kan vara rädda för myndigheter då myndigheterna i barnens hemländer har stått för något annat än vad myndigheterna står för i Sverige, barnen kan därav sakna förtroendet för myndigheter.

”... för de är ju många gånger väldigt rädda för myndigheter för myndigheterna står ju för något helt annorlunda i de där länderna än vad det gör här i Sverige, här är vi ju här för att hjälpa, vi är inte farliga på det sättet som poliser och andra myndigheter är i de här länderna som de kommer ifrån.” – Socialsekreterare 1

Myndigheter i de ensamkommande barnens hemländer sitter på en makt precis som socialsekreterarna gör, makten blir symbolisk. Symbolisk makt kan kopplas till Trost och Levins (2004) begrepp symbol då symbolisk makt är en symbol som förmedlas genom handling. Hjälp handlingen i sig innefattar makt trots att det från socialsekreterarna personligen inte är avsiktligt. Vidare visar tidigare forskning på att relationen mellan socialsekreteraren och klienten är av stor vikt (Johansson 2012). Empatisk, pålitlig, varm och att vara en god lyssnare är egenskaper som författaren beskriver som är av stor vikt för socialsekreteraren i arbetet med barn med utländsk bakgrund. Även inom BBIC (Barns behov i centrum) beskrivs gott bemötande, egenskaper hos socialsekreteraren som ärlighet, öppenhet, respektfullhet och tydlighet som värdefulla faktorer för arbetet (Socialstyrelsen 2014). Vidare visar tidigare forskning på att bemötandet gentemot barnet är av stor vikt för en positiv socialisationsprocess (Hessle 2009). Blir barnet bemött med bristande förståelse, medkänsla och stöd kan detta påverka barnets fortsatta liv negativt. Vidare menar Hodes, Jagdev, Chandra och Canniff (2008) att ensamkommande barn är en grupp som kan ha upplevt höga nivåer av motgångar och är således en grupp som har en ökad risk för psykisk ohälsa. Vidare menar författarna att det arrangemang och stöd det ensamkommande barnet upplever i ankomstlandet har en stor betydelse då det kan motverka depressiva symptom och posttraumatiskt stressyndrom. Vikten av bemötandet påvisas även av socialsekreterarna, genom att bemöta barnen på rätt sätt och skapa ett förtroende uttrycker socialsekreterarna att de kan föra en dialog där barnet vågar vara ärlig istället för att bara säga vad de tror att socialsekreterarna vill höra. De menar att det är en lång process att bygga upp en förtroendefull relation med barnet.

”Bemötandet är så viktigt med killarna, hur engagerad man är och hur mycket man bryr sig som gör att killarna känner att man bryr sig och att det finns hopp.” – Socialsekreterare 2

Socialsekreterarna beskriver även att de finner svårigheter med att bli betydelsefulla för de ensamkommande barnen. Barnen saknar nätverk i Sverige och därav blir socialsekreterarna viktiga för dem. En socialsekreterare beskriver att det kan medföra svårigheter att möta de ensamkommande barnen utanför arbetstid. Socialsekreteraren beskriver vidare att när de generellt träffar klienter utanför arbetstid så väntar de tills klienten hälsat innan de själva hälsar men med ensamkommande barn kan det vara tvärtom, de ensamkommande barnen kan uppfatta det som kränkande om inte socialsekreteraren hälsar. Det handlar inte främst om kulturella skillnader utan snarare om att det ensamkommande barnet saknar ett nätverk.

"... de här killarna skulle bli jättekränkta om jag inte hälsade på dem på stan, så det är en stor skillnad." - Socialsekreterare 2

7.1.2 Användandet av telefontolk

Trost och Levin (2004) diskuterar om social interaktion och menar är en av de mest betydelsefulla hörnstenarna i symbolisk interaktionism. Interaktion finns i samhället i form av människor som interagerar. Interaktion sker främst genom att samtala i form av tal men även genom ansiktsuttryck och kroppsspråket. Människan interagerar även med sig själva genom att omedvetet eller medvetet tala med sig själv. För att de ensamkommande barnen med fördel ska kunna integreras in i det svenska samhället behöver de lära sig det svenska språket vilket sker genom den sociala interaktionen. Trost och Levin (2004) menar att genom talet upplevs vi av andra och upplever oss själva på ett speciellt sätt. Hessle (2009) menar att det är en betydelsefull faktor att lära sig det svenska språket för det ensamkommande barnet för begripligheten om vad som händer samt för att kunna påverka sin situation.

För det språkliga hinder som uppstår då de ensamkommande barnen ej talar svenska och många gånger ej engelska så använder sig socialsekreterarna i princip uteslutande av tolk i samtal. Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att tolkanvändandet innebär stora svårigheter i arbetet, i synnerhet användandet av telefontolk.

"... först ska man ha en bra tolk och det kan jag säga att det är ungefär som att leta efter en nål i en höstack..." – Socialsekreterare 3

Socialsekreterarna beskriver att tolkarnas uppgift är att enbart tolka men de uttrycker att det även handlar om hur de själva pratar under samtalet, för det bästa resultatet, oavsett vilken tolk de har så menar de att man ska prata i korta meningar, inte långa utläggningar för det går inte att tolka utan bara att sammanfatta, det är inte det de vill utan de behöver veta vilka ord barnet väljer för att höra vad det handlar om.

"Det har även varit så att någon ungdom har förstått att när det kommer tillbaka vad tolken sa så säger ungdomen att det var ju inte det som du sa, så att alla tolkar är inte bra." – Socialsekreterare 4

Socialsekreterarna beskriver olika strategier för att kontrollera att barnet har förstått vad det menar. De uttrycker att många ensamkommande barn är väldigt generösa och

vill vara socialsekreteraren till lags, därav säger de inte alltid till om de inte förstår tolken eller om tolken inte förstår barnet. Det kan handla om att tolken talar samma språk som det ensamkommande barnet men en annan dialekt som medför svårigheter i förståelsen.

"... man får vara noga med att fråga om ungdomen förstår vad tolken säger eller förstår du vad jag säger, kan tolken förklara vad jag säger." - Socialsekreterare 3

Socialsekreterarna ger även uttryck för att användandet av telefontolk medför svårigheter i att nå barnet under samtalet, specifikt i känsloladdade samtal. När barnet delar med sig och berättar något med mycket känslor inblandade blir tolkens översättning ett hinder. Under tiden som tolken översätter så hinner barnet samla ihop sig lite och socialsekreteraren beskriver svårigheter att nå barnet direkt och kunna hjälpa till i barnets sorgprocess.

7.1.3 Kulturella skillnader

Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att kulturella skillnader utgör svårigheter i arbetet. Samhället som barnen kommer ifrån är många gånger annorlunda uppbyggt än det svenska samhället vilket kan utgöra utmaningar för socialsekreteraren i att göra barnet involverat i arbetet. Socialsekreterarna uttrycker att missförstånd i samtal inte behöver bero på tolkanvändandet utan att det många gånger beror på att det svenska samhället ser så olikt ut det samhälle barnet kommer ifrån, detta medför svårigheter för socialsekreteraren att få barnet att förstå vad de pratar om.

"... många har ju varit barnarbetare tycker att det är jättekonstigt att de inte får något jobb i Sverige. Många av dem har ju behov av att skicka tillbaka pengar till de som finns kvar i hemlandet men då får vi ju säga att de inte får ta de pengar de får här och skicka för de är för till för deras framtid och framtida försörjning i Sverige, det har de jättesvårt att förstå." – Socialsekreterare 2

Socialsekreterarna problematiserar kring barnens utsatthet i Sverige. De ensamkommande barnen som kommer till Sverige är i övre tonåren, i deras hemländer kan de ha setts som vuxna men i Sverige är de per definition barn tills de är 18 år. De ensamkommande barnens kunskaper om det svenska samhället och det svenska rättssystemet är begränsade och då de dessutom inte kan det svenska språket är de utsatta.

"De kan ju tro att de har mer makt än vad de har men de har ju mindre makt eftersom de pratar inte svenska, de vet inte hur det går till här, de vet inte vem de ska vända sig till, de vet ju faktiskt inte någonting. De är ju ganska utsatta men en del av dem förstår ju inte det." – Socialsekreterare 3

Socialsekreteraren menar att det ensamkommande barnet besitter mindre makt än vad andra ungdomar i Sverige gör då de inte kan det svenska språket, de är därför väldigt utsatta. Även vanliga sysslor i hemmet eller annat som medföljer när människor

exempelvis bor i lägenheter som att ta kontakt med hyresvärd blir försvårade. Socialsekreteraren menar att många av de ensamkommande barnen inte är bekanta med sysslor som här är vanliga.

”... om det händer något i hemmet som en vattenläcka så vet många andra ungdomar vad de ska göra, de ringer hyresvärderna eller någon som kan hjälpa dem. Men många av de här barnen har svårigheter med att lösa problemet.” – Socialsekreterare 4

7.1.4 Samarbetet

Runt det ensamkommande barnet arbetar förutom socialsekreteraren även boendepersonal, gode män eller särskilt förordnad vårdnadshavare. Ett samarbete mellan dessa som har barnet som sitt uppdrag beskriver socialsekreterarna som förutsättning för ett gott arbete men det inkluderar utmaningar. Socialsekreterarna beskriver tydlighet som en viktig faktor i arbetet men även tydlighet mellan de som har barnet som sitt uppdrag.

”Man måste vara väldigt tydlig mot ungdomarna men också mot gode männen och boendet som i sin tur också ska kunna förtydliga samma sak för ungdomen, Det är viktigt att alla kring barnet har en samsyn.” – Socialsekreterare 3

Genom att all personal som arbetar runt barnet är samstämmiga minskar risken för missförstånd. Genom att få en bättre kunskap om vad var och en gör i arbetet med det ensamkommande barnet menar socialsekreteraren att samarbetet skulle kunna bli bättre. Det skulle även kunna vara tydligare för barnet om personalen runt om barnet vet vem som gör vad. Meningsskiljaktigheter mellan de som har barnet som uppdrag skapar en obalans i arbetet som kan vara svårt att hantera.

”... vi måste vara väldigt samkörda och det är svårt, ibland behöver man ju ha ett möte där ungdomen inte är med själv utan där vi kan reda ut vad som har blivit gålet, vi behöver ju prata klart angående våra sätt att se på vad barnet behöver så att vi när vi träffas säger samma sak, hur kan vi jobba för att bli tydliga för ungdomen.” – Socialsekreterare 3

7.2 Delaktighet

Den andra frågeställningen är kopplad till temat delaktighet och lyder *Vilka strategier har socialsekreteraren för att främja barns delaktighet i arbetet?*

7.2.1 Barnperspektivet

Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att barnperspektivet är nödvändigt i arbetet med barn, det finns inget annat perspektiv som är lika viktigt att ta. Barnets bästa ska vara av stor vikt i beslut som rör barn och det ska redovisas i arbetet för att det ska utgå från ett barnperspektiv (Socialstyrelsen 2015). Genom att representera och återge människans perspektiv görs denne delaktig (Trondman 2003).

”Inga jobb som har med barn att göra går att utföra utan ett barnperspektiv, det finns inga andra perspektiv att ta. Men det har ju blivit bättre nu än förr, vad jag kan förstå, att man utgår från barnperspektivet.” – Socialsekreterare 3

För att uppnå ett professionellt förhållningssätt är barnperspektivet nödvändigt för att barnet ska få möjlighet till inflytande och känna delaktighet (Barnombudsmannen 2011). Grundläggande för delaktighet är att få kunna ge information samt dela med sig av åsikter. För att arbetet med de ensamkommande barnen skall bli lyckad är barnets delaktighet betydelsefull. Socialsekreterarna menar att barnperspektivet nu är en självklarhet i utredningsarbetet men att det inte alltid varit lika självklart att arbeta utifrån, för andra arbetsområden som arbetar med barn är inte barnperspektivet lika självklart.

”Har vi inte ett barnperspektiv så kan vi inte se vad som händer kring barnet, men det är ju någonting som har förändrats väldigt mycket över tid.” – Socialsekreterare 4

7.2.2 Involvera barnet

I Socialtjänstlagen och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga är det lagstadgat att barnets bästa är avgörande i beslutsfattandet (Socialstyrelsen 2015). Barnet bör informeras om relevant information i ett så tidigt stadie som möjligt för att i en kanske obekant och skrämmande situation lugnas ner. Genom att barnet görs delaktig i att påverka framtiden ökar självkänslan och återhämtningen från de negativa upplevelsorna underlättas. Hart (1992) menar att delaktighet gör människor till kompetenta och självsäkra individer som blir en tillgång för samhället. Barn behöver bli involverade i projekt tillsammans med vuxna och det är orealistiskt att förvänta sig att barn ska bli ansvarsfulla, delaktiga unga vuxna medborgare om de inte får erfarenheter av att involveras och få ta ansvar. Det är av stor vikt att barn får möjlighet att vara delaktiga i program och beslut som rör deras liv men de behöver även lära sig att med ett medborgarskap följer ansvar menar författaren.

Shier (2001) beskriver en alternativ modell till Harts (1992) delaktighetsstege. Modellen grundar sig utifrån fem olika nivåer för delaktighet och är tänkt som ett redskap för yrkesutövare i utforskningen av delaktighetsprocessen. Den första nivån benämns som barn blir lyssnade till och innebär att vuxna ska lyssna med omtanke och uppmärksamhet när barnet själv tar initiativ till att uttrycka sig. Den andra nivån benämns som barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter, det innebär att barnet öppet ska kunna uttrycka åsikter och vuxna ska stödja och göra barnets delaktighet möjlig. Den tredje nivån benämns som barns åsikter och synpunkter beaktas, det innebär att barnets åsikt påverkar eller beaktas i den beslutsfattande processen som rör barnet. Den fjärde nivån benämns som barn involveras i beslutsfattande processer och innebär till skillnad från föregående nivå att barnet är direkt delaktig i den beslutsfattande processen men är inte delaktig i att ta beslutet. Den femte och sista nivån benämns som barn delat inflytande och ansvar över beslutsfattande, det innebär till skillnad från den fjärde nivån att vuxna lämnar ifrån sig en del av makten till barnet. Barnet får vara delaktig i att ta beslutet. Shier (2001)

menar att modellen är användbar i alla organisationer som arbetar med barn och kan ses som ett verktyg till att öka barnets delaktighet. Socialsekreterarna uttrycker att de informerar det ensamkommande barnet och låter barnet uttrycka sina åsikter men att det varken är socialsekreteraren eller barnet som tar beslutet utan att det är nämnden som gör det.

”De involveras ju när man pratar om det hela vägen om hur det fungerar och så, att det är jag som går upp med ett förslag utifrån vad de ger mig för information, och som jag sedan har kommit fram till vad som är det viktigaste för barnet, så det är ju viktigt att förklara för dem varför det är viktigt för dem att förklara för mig så jag har de rätta underlagen, de har ju möjligheten där att föra fram sina åsikter, sen är det ju varken jag eller barnet som tar beslutet utan vi kan bara lämna fram det som har kommit fram, så det är ju inte vi som är beslutsfattare så.” – Socialsekreterare 1

Att ha inflytande och vara delaktig har en stor betydelse för individens utveckling menar Trondman (2003). Delaktighet skapar en känsla av att vara värdefull och ger ett självförtroende, individens röst blir hörd och det skapar en känsla av att kunna förändra något och påverka livssituationen. Genom att individen görs delaktighet skapas känsla av att vara respekterad. Vidare menar Hart (1992) att det är många faktorer som påverkar barnets möjlighet till delaktighet så som utveckling, självkänsla, självständighet, kulturell bakgrund och klasstillhörighet. Självkänslan är det som påverkas mest av delaktighet, en god erfarenhet av delaktighet påverkar självkänslan positivt och en negativ erfarenhet av delaktighet påverkar självkänslan negativt. Barn till föräldrar med få ekonomiska resurser kan ha en tendens att inte dela sina åsikter, vilket de lärt sig av sina föräldrar som inte heller har delat sina åsikter. Hart (1992) menar att graden av självständighet påverkar förmågan att vara delaktig och dela med sig av sin åsikt. Maktskillnaden mellan socialsekreteraren och barnet minskar genom delaktighet (Socialstyrelsen 2015). Detta menar även socialsekreterarna då de beskriver att resultatet av vården blir bättre om barnet får dela med sig av sina åsikter.

”Barnen får säga sin mening, vad de tycker och tänker, är de över 15 år är deras vilja och tankar väldigt viktiga. Det är många som tycker att man inte kan låta barn bestämma, det tycker inte jag heller men man kan ju under en längre tid se vad barn säger och vad barn vill, och man tittar på det och ser hur man kan lösa det på ett bra sett blir det ju oftast bra för barnet tycker jag.” – Socialsekreterare 2

7.2.3 Samtal

I tillämpningen av barnets bästa är rätten att inte vara delaktig lika viktig som rätten att vara delaktig, barnet ska inte tvingas att delta mot sin vilja och ta ansvar över de beslut som fattas (Socialstyrelsen 2014). Barnet ska erbjudas delaktighet utan att det ska tilldelas ett för stort ansvar. Delaktighet kan innebära att närvara och lyssna på vad som sägs utan att barnet själv behöver delge sin åsikt. Då barnet kan ha svårt att få fram sin åsikt kan stöd behövas. Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att de ensamkommande barnen i största allmänhet brukar vilja vara delaktiga i arbetet

som socialsekreteraren utför men att det förekommer de som inte har förmågan eller viljan att vara delaktiga, oavsett om barnet själv vill prata eller inte erbjuds de många gånger stöd för att kunna uttrycka sina åsikter.

”Jag brukar ha med både god man och boendet i samtal så där får de ju stöd med. Det är ju hemskt svårt för barnen att veta vem som behöver veta vad men när de som finns runt ungdomen, god man och boendet också är med så brukar ju jag vända mig till dem och fråga om det är något särskilt som de har tänkt på när det gäller den här grabben. Sen kan man då fråga ungdomen om vad han tycker om det, stämmer det som sägs eller ha de något annat sätt att se på det.” – Socialsekreterare 3

Socialsekreterarna beskriver strategier för att få barnet att kunna uttrycka sina åsikter eller lättare kunna beskriva sin situation. Genom boendepersonal eller god man får barnet stöd i samtalet, genom att socialsekreteraren frågar personalen frågor och får svar kan socialsekreteraren sedan fråga barnet om det som personalen säger stämmer överens med vad barnet tycker eller om de ser på det på något annat sätt. Nivå två i Shiers (2001) modell innebär att barnet öppet ska kunna uttrycka åsikter och vuxna ska stödja och göra barnets delaktighet möjlig, detta uttrycker socialsekreterarna att de försöker eftersträva. Genom olika strategier i samtal uttrycker socialsekreterarna att de kan få ut mer ur samtalet och lättare få barnet att berätta något eller dela med sig av sina åsikter.

”Jag brukar använda mig av skalfrågor, hur bedömer du på en skala så och så, tycker jag är bra, familjekartor kan man använda ibland om ett barn pratar om sin faster, eller sin morbror eller sin kusin, det är då så svårt att veta om det är farbror eller kusin som vi menar för det är det nästan aldrig, då kan man göra en familjekarta för att förstå vem man pratar om, och då kan det vara någon äldre brors frus, mosters, svägerskas mamma som barnet kallar för sin moster så man vet ju inte vem de menar egentligen.” – Socialsekreterare 3

7.2.4 Lyhörddhet

I det sociala arbetet är kunskap om de människors livssituationer och levnadsvillkor som man möter viktiga att ha i beaktning (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Socialsekreterarna ger uttryck för att de försöker läsa av barnen och hur de mår då ensamkommande barn många gånger har varit med om trauman och hastigt förlorat sina familjer eller inte vet vart de finns.

” ... ibland kanske killen tar några steg tillbaka och är rätt liten och då är det också viktigt att se men oj då, idag är inte killen sina 17 år, idag är han mindre för idag har han en så stor saknad och oro och behöver mötas utifrån där han är i sitt mående just då. Då kanske han inte är 17 riktigt utan, inte vet jag 13,12 och då behöver man även i det se och möta dem och prata där så man använder sig själv hela tiden och scannar av läget eller vad man ska säga hela tiden för att se vart dem är och vad som är viktigt just här nu.” – Socialsekreterare 1

Socialsekreterarna betonar ytterligare vikten av följsamhet och lyhördhet för barnet. I samtal med barnet uttrycker socialsekreteraren att det är viktigt att vara intresserad för vilka svar man får och om barnet är tillbakadragen eller har svårt att uttrycka sig i samtalet kan frågor behöva omformuleras för att barnet lättare ska kunna svara på dem.

”Jag tänker att det är viktigt att tänka på vilken ordning man frågar saker för att ge ungdomen möjligheten att inte bli begränsad i att svara, och om ungdomen är blyg så kanske man behöver fråga om något annat. Man ska vara nyfiken och intresserad av vilka svar man faktiskt får.” – Socialsekreterare 3

Genom nyfikenhet menar socialsekreteraren att samtalet blir mer givande. Socialsekreterarna betonar vikten av lyhördhet med barnet och betydelsen av att läsa av barnets vilja att delta i mötet. Det ensamkommande barnet som kommer till Sverige är delaktig i många möten och därför menar socialsekreteraren att man bör respektera om barnet inte vill vara delaktig.

Socialsekreterare 3: ”Många är ju så toleranta och vill ju delta, men sen finns det ju också de som inte vill delta, men det beror ju oftast på att de har suttit i hundratals möten, eller inte hundratals men många och folk frågar samma sak, därför är det ju viktigt att ha sina möten så välformulerade och konkreta som möjligt så att man slipper träffas så många gånger. I början ska de ju prata med alla möjliga, det är ju migrationsverket, lära känna boende, sin gode man och lära känna alla så de får mycket frågor.”

7.3 Handlingsutrymme

Den tredje frågeställningen är kopplad till temat handlingsutrymme och lyder *Hur framträder socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med ensamkommande barn?*

7.3.1 Lagar och riktlinjer

Socialt arbete innefattar utredning i någon form, socialsekreteraren definierar klientens behov och vilka insatser som skulle hjälpa genom sitt tolkningsföreträdare framför klienten (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Arbetet innefattar en maktposition med rätten att tolka behov och situationer. Handlingsutrymmet innefattar ett professionellt ansvar och dess användning avgörs av värderingar och kunskaper. Socialsekreteraren befinner sig i en position där klientens önskan och lagstiftningens kriterier behöver beaktas. Socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att de upplever deras handlingsutrymme som stort och att de är tämligen fria i arbetet.

”Ja jag är väl fri men det är klart att det finns ju någon slags överenskommelse hur det ska vara för vi jobbar ju i enighet med lagen men jag tycker att vi har ett handlingsutrymme som är ganska stort.” – Socialsekreterare 3

Tidigare forskning visar på att Socialtjänstlagen ger socialsekreterarna ett stort handlingsutrymme då lagen är en ramlag med allmänna riktlinjer (Johansson 2012). Socialsekreterarna ger uttryck för att socialtjänstlagen skapar ett stort handlingsutrymme.

Socialsekreterare 2: "Jag tycker att barnkonventionen och socialtjänstlagen är ganska diffusa, den juridiska biten är en riktlinje men sen är det hur man ser på det."

Handlingsutrymmet begränsas inte bara genom överenskommelser och regelverk utan även av normer och moraliska aspekter (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Rutiner, traditioner, tolkningar, individuella egenskaper hos socialarbetaren och klienten samt deras interaktion är faktorer som kan påverka handlingsutrymmet vilket även socialsekreterarna uttrycker.

Socialsekreterare 1: "När man utreder utgår man ju väldigt mycket ifrån den teoretiska biten som man lärt sig men man utgår också från sin egen person och sen utgår från vad kollegor säger, tycker och tänker."

Dokumentationssystemet BBIC (Barns behov i centrum) ska stödja socialsekreterarna i att göra barnet och familjen delaktiga och stärka barnets ställning (Socialstyrelsen 2014). Socialsekreterarna uttrycker att de ser på BBIC som ett stöd i arbetet.

"Jag tycker att BBIC ger väldigt mycket stöd så att man får med det man ska." – Socialsekreterare 4

Genom en enhetlig planering, utredning och uppföljning ska systemet bidra till ett rättssäkrare arbete med en ökad kvalitet (Socialstyrelsen 2014). Även socialsekreterarna uttrycker att BBIC skapar ett mer rättssäkert arbete med god kvalitet, de ser det som ett dokumentationssystem som ställer krav på dem att utföra ett korrekt utredningsarbete.

"Ja vi har ju arbetsdokumenten som vi kan gå efter, de hjälper ju till en viss del. Jag kan se vad som ska genomföras men BBIC ställer också krav på mig att genomföra det." – Socialsekreterare 2

BBIC ska utgå från barnets bästa och för att socialsekreterarna ska kunna avgöra barnets bästa behöver barnets åsikter och information göras synlig (Socialstyrelsen 2014). Genom ett subjektivt perspektiv får barnet själv berätta vad som är barnets bästa och genom ett objektivt perspektiv bedömer beslutsfattaren grundat på erfarenhet och forskning vad som är barnets bästa. De två perspektiven kan tillsammans ses som ett bra underlag i avgörandet om barnets bästa. Utlåtanden från sakkunniga, föräldrarnas förmåga, faktorer i familj och miljö samt barnets uppfattning vägs samma. Socialsekreteraren befinner sig i en position där klientens önskan och lagstiftningens kriterier behöver beaktas. Genom kritisk reflektion synliggörs handlingsutrymmets möjligheter och den makt socialarbetaren besitter (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Kritisk reflektion innebär att ständigt ifrågasätta varför man gör något, hur det görs och vilka konsekvenser det kan få. Genom kritisk

reflektion kan socialarbetarens roll bli mindre förtryckande och mer frigörande. Socialsekreterarna reflekterade över yrkesrollen med den makt de besitter och över vem som egentligen vet barnets bästa.

”Ja om man tänker på barnets bästa och barnkonventionen, är det barnets bästa att han får bestämma hur han vill eller vad är barnets bästa och vem kan bestämma det, hur kan man veta som utredare vad som är barnets bästa.” – Socialsekreterare 1

Sättet att arbeta med ensamkommande barn inom socialtjänsten sträcker sig enbart några år tillbaka. Socialsekreterarna beskriver en slags ovisshet i arbetet då många frågor saknar svar. De beskriver att det finns frågor som inte är lätta att besvara gällande handläggningen och olika personer ger olika svar.

“... nu kommer det ju barn tillsammans med släktingar vilket inte har varit lika vanligt tidigare. Vi vet ju inte riktigt hur vi ska göra då och så finns det ingen som man kan fråga som har det rätta svaret eftersom att det är så nytt.” – Socialsekreterare 1

7.3.2 Ekonomiska begränsningar

Tidigare forskning visar på att brist på ekonomiska medel kan begränsa socialsekreterarens handlingsutrymme (Johansson 2012). Även socialsekreterarna ger samstämmigt uttryck för att de ekonomiska förutsättningarna begränsar handlingsutrymmet. De beskriver att handlingsutrymmet med tiden, då fler och fler ensamkommande barn kommit till Sverige, har blivit mer begränsat än tidigare.

”I början kanske jag kunde flytta barnet för att ungdomen kanske hade börjar krångla på boendet men nu har vi fått mer direktiv på det att vi inte ska låta barnen flytta om de inte har behov som boenden inte kan tillgodose som de ska tillgodose eller det har hänt väldigt mycket saker. Nu är det ju ännu mer tydligt att vi inte har de ekonomiska möjligheterna att flytta på killarna på det sättet, en flytt blir ju en helt annan kostnad, det blir ju nästan den dubbla dygnskostnaden.” – Socialsekreterare 2

Vidare ger socialsekreterarna uttryck för att de ekonomiska förutsättningarna har begränsat handlingsutrymmet genom att de får direktiv om att använda sig utav tolk genom telefon istället för att använda sig utav tolk plats då det är mer kostsamt.

”Med en tolk på plats kan jag se om tolken förstått vad jag vill förmedla, det gör man ju aldrig genom en telefontolk men här är det ju de ekonomiska begränsningarna som gör att vi inte får ha tolk på plats, det är en jättestor brist.” – Socialsekreterare 2

Socialsekreterarna uttrycker här att användandet av telefontolk är den främsta svårigheten i arbetet då det skapar många hinder i samtalet med det ensamkommande barnet.

8 Diskussion och slutsats

Syftet med studien är att utifrån socialsekreterarens upplevelse beskriva och analysera det delaktighetsfrämjande arbetet med ensamkommande barn. De frågeställningar som har behandlats är *Vilka svårigheter upplever socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn? Vilka strategier har socialsekreteraren för att främja barns delaktighet i arbetet?* samt *Hur framträder socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med ensamkommande barn?* I detta kapitel kommer studiens huvudsakliga resultat i förhållande till syfte och frågeställningar att presenteras och diskuteras.

8.1 Vilka svårigheter upplever socialsekreteraren i arbetet med ensamkommande barn?

Studiens resultat visar att undersökningspersonerna upplever att det kan innebära en stor utmaning i arbetet att skapa en förtroendefull relation med det ensamkommande barnet för socialsekreteraren. Ensamkommande barn kan vara rädda för myndigheter då myndigheterna i barnens hemländer har stått för något annat än vad myndigheterna står för i Sverige, barnen kan därav sakna förtroendet för myndigheter. Samtidigt kan ensamkommande barns behov ses som stort då många av barnen är traumatiserade samtidigt som de ska anpassa sig in i det nya samhället. De ensamkommande barnen befinner sig i en utsatt situation vilket kan medföra att de säger det som de tror att myndigheter förväntar sig för att vara till lags. Det innebär en lång process att bygga upp en förtroendefull relation med barnet. Vidare visar tidigare forskning på att bemötandet gentemot barnet är av stor vikt för en positiv socialisationsprocess (Hessle 2009). Bli barnet bemött med bristande förståelse, medkänsla och stöd kan detta påverka barnets fortsatta liv negativt.

Resultatet visar vidare att undersökningspersonerna upplever att användandet av telefontolk kan medföra svårigheter i arbetet. Tolkanvändandet kan medföra missförstånd i samtalet med barnet samt medföra svårigheter att nå barnet under samtalet. Många ensamkommande barn är väldigt generösa och vill vara socialsekreteraren till lags, därav säger de inte alltid till om de inte förstår tolken eller om tolken inte förstår barnet. Ytterligare kan tolkanvändandet innebära svårigheter när barnet delar med sig och berättar något med mycket känslor inblandade. Under tiden som tolken översätter så hinner barnet samla ihop sig lite och socialsekreteraren beskriver svårigheter att nå barnet direkt och kunna hjälpa till i barnets sorgprocess. Vidare visar resultatet att undersökningspersonerna upplever att kulturella skillnader utgör svårigheter i arbetet och att missförstånd i samtal inte behöver bero på tolkanvändandet utan att det många gånger beror på att det svenska samhället ser så olikt ut det samhälle barnet kommer ifrån, detta medför svårigheter för socialsekreteraren att få barnet att förstå vad de pratar om. Runt det ensamkommande barnet arbetar förutom socialsekreteraren även boendepersonal, gode män eller särskilt förordnad vårdnadshavare. Ett samarbete mellan dessa som har barnet som sitt uppdrag beskriver undersökningspersonerna som förutsättning för ett gott arbete men det inkluderar utmaningar. Det kan uppstå svårigheter i samarbetet med de som har barnet som sitt uppdrag, i synnerhet personal på boendet. Det är av stor vikt att

samarbetet mellan de som har barnet som sitt uppdrag fungerar bra för att ge barnet tydlighet och för att kunna göra ett så gott arbete som möjligt.

8.2 Vilka strategier har socialsekreteraren för att främja barns delaktighet i arbetet?

Studiens resultat visar på att undersökningspersonerna upplever att barnperspektivet är nödvändigt i arbetet med barn. För att uppnå ett professionellt förhållningssätt är barnperspektivet nödvändigt för att barnet ska få möjlighet till inflytande och känna delaktighet (Barnombudsmannen 2011). Grundläggande för delaktighet är att få kunna ge information samt dela med sig av åsikter. Genom att barnet görs delaktig i att påverka framtiden ökar självkänslan och återhämtningen från de negativa upplevelserna underlättas. Att ha inflytande och vara delaktig har en stor betydelse för individens utveckling (Trondman 2003). Delaktighet skapar en känsla av att vara värdefull och ger ett självförtroende, individens röst blir hörd och det skapar en känsla av att kunna förändra något och påverka livssituationen. Vidare visar studiens resultat på att undersökningspersonerna upplever att de ensamkommande barnen i största allmänhet brukar vilja vara delaktiga i arbetet som socialsekreteraren utför men att det förekommer de som inte har förmågan eller viljan att vara delaktiga, oavsett om barnet själv vill prata eller inte erbjuds de många gånger stöd av god man eller genom boendepersonal för att kunna uttrycka sina åsikter. Genom olika strategier i samtal så som skalfrågor uttrycker undersökningspersonerna att de kan få ut mer ur samtalet och lättare få barnet att berätta något eller dela med sig av sina åsikter. I det sociala arbetet är kunskap om de människors livssituationer och levnadsvillkor som man möter viktiga att ha i beaktning (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Undersökningspersonerna ger uttryck för att de försöker läsa av barnen och hur de mår då ensamkommande barn många gånger har varit med om trauman. En slutsats som studiens resultat visar på är att det är av stor vikt att socialsekreteraren är följsam och lyhörd för barnet. I samtal med barnet är det viktigt att vara intresserad för vilka svar man får samt att respektera om barnet väljer att inte vilja vara delaktig.

8.3 Hur framträder socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med ensamkommande barn?

En slutsats som studiens resultat visar på är att undersökningspersonerna upplever att deras handlingsutrymme är stort och att de är tämligen fria i arbetet. Tidigare forskning visar på att Socialtjänstlagen ger socialsekreterarna ett stort handlingsutrymme då lagen är en ramlag med allmänna riktlinjer (Johansson 2012). Rutiner, traditioner, tolkningar, individuella egenskaper hos socialarbetaren och klienten samt deras interaktion är faktorer som kan påverka handlingsutrymmet vilket även resultatet visar. Dokumentationssystemet BBIC (Barns behov i centrum) ska stödja socialsekreterarna i att göra barnet och familjen delaktiga och stärka barnets ställning (Socialstyrelsen 2014). Studiens resultat visar på att undersökningspersonerna upplever att BBIC kan ses som ett stöd i arbetet. BBIC utgår från barnets bästa och för att socialsekreterarna ska kunna avgöra barnets bästa behöver barnets åsikter och information göras synlig (Socialstyrelsen 2014). Genom

ett subjektivt perspektiv får barnet själv berätta vad som är barnets bästa och genom ett objektivt perspektiv bedömer beslutsfattaren grundat på erfarenhet och forskning vad som är barnets bästa. Socialsekreteraren befinner sig i en position där klientens önskan och lagstiftningens kriterier behöver beaktas. Genom kritisk reflektion synliggörs handlingsutrymmets möjligheter och den makt socialsekreteraren besitter (Svensson, Johnsson & Laanemets 2013). Genom kritisk reflektion kan socialsekreterarens roll bli mindre förtryckande och mer frigörande. Studiens resultat visar på att undersökningsspersonerna uppvisar en reflekterande förmåga då de reflekterar över yrkesrollen med den makt de besitter och över vem som egentligen vet barnets bästa. Vidare visar resultatet på att undersökningsspersonerna upplever en ovisshet i arbetet då många frågor saknar svar gällande handläggningen och olika personer ger olika svar. Fortsättningsvis visar studiens resultat på att undersökningsspersonerna upplever att de ekonomiska förutsättningarna begränsar deras handlingsutrymme. Detta framkommer då undersökningsspersonerna beskriver att de inte alltid har möjlighet att tillmötesgå barnets önskningar. Även tidigare forskning visar på att brist på ekonomiska medel kan begränsa socialsekreterarens handlingsutrymme (Johansson 2012). De ekonomiska förutsättningarna begränsar handlingsutrymmet genom att socialsekreterarna får direktiv om att använda sig utav tolk genom telefon, istället för att använda sig utav tolk plats då det är mer kostsamt.

8.4 Slutsatser – den delaktighetsfrämjande socialsekreteraren

Resultatet visar att samtliga intervjupersoner upplever sitt handlingsutrymme i arbetet som stort och att de är tämligen fria i arbetet. Socialtjänstlagen ger socialsekreterarna ett stort handlingsutrymme då lagen enbart är en ramlag med allmänna riktlinjer. Fortsättningsvis visar resultatet att intervjupersonerna upplever stora svårigheter vid användandet av telefontolk i samtal med ensamkommande barn. Det framkommer i resultatet att intervjupersonerna upplever svårigheter vid att skapa en förtroendefull relation med det ensamkommande barnet med anledning av barnets tidigare erfarenheter. Vidare visar resultatet på att intervjupersonerna upplever deras arbete med ensamkommande barn som delaktighetsfrämjande genom att låta barnet få ta del av information samt genom att barnet får dela med sig av sina åsikter som beaktas i den beslutsfattande processen.

8.5 Implikationer för socialpedagogik och socialt arbete

Madsen (2001) menar att socialpedagogik kan ses som en slags livshjälp till individer eller grupper som inte har de resurser som krävs för att klara av tillvaron. Vidare beskriver författaren att socialpedagogik kan ses som en integrationshandling med syftet att få individer som av någon anledning kommit utanför samhället, att bli inkluderade. Troligtvis ger studien en inblick i hur socialsekreterarna upplever att de gör det ensamkommande barnet delaktig och inkluderad i arbetet. Delaktighet och inkludering framgår tydligt i resultatet vilket gör studien relevant inom socialpedagogik och socialt arbete. I arbetet har socialsekreteraren ett handlingsutrymme som inte bara innefattar vilka val som kan göras utan det är även ett ansvar. Svensson, Johnsson och Laanemets (2013) lyfter fram vikten av kritisk

reflektion för socialsekreteraren, att kritiskt reflektera över vad som görs, varför det görs och vilken betydelse det får är nödvändigt i socialt arbete menar författarna. I resultatet framgår det att socialsekreterarna kritiskt reflekterar vilket gör studien än mer relevant inom området socialpedagogik och socialt arbete.

8.6 Metoddiskussion och förslag till fortsatt forskning

Jag tycker att jag i studien fått ta del av hur socialsekreterarna upplever sitt handlingsutrymme, svårigheter i arbetet med ensamkommande barn samt hur de gör för att göra ensamkommande barn delaktiga i arbetet. Dock hade troligtvis fler uppföljningsfrågor gett bredare svar av hur socialsekreterarna arbetar för att göra det ensamkommande barnet delaktig. Gällande det teoretiska perspektivet hade ett maktperspektiv varit intressant att analysera utifrån, särskilt utifrån barnets delaktighet och socialsekreterarens handlingsutrymme. Då tiden varit begränsad utfördes studien bara inom två kommuner. Med ytterligare tid hade en utökning av kommuner varit möjlig vilket hade kunnat ge en bredare översikt över socialsekreterares perspektiv på delaktighet och handlingsutrymme i arbete med ensamkommande barn. Svagheten med studien är att den beaktar socialsekreterarens perspektiv men inte det ensamkommande barnets perspektiv, att beakta barnets perspektiv medför flertalet etiska hinder. Genom att använda både socialsekreterarens perspektiv och det ensamkommande barnets perspektiv hade det skapats möjlighet att kunna jämföra utsagorna gällande delaktighet. Men sammanfattningsvis är jag nöjd över studiens perspektiv. Studiens styrka är att det råder bristande forskning kring det belysta ämnet vilket Hessle (2009) uttrycker. I studien framträder områden som vore av betydelse att utforska vidare. Dessa områden handlar om tolkanvändandets påverkan i samtalet, delaktighet i arbetet utifrån det ensamkommande barnets perspektiv samt samarbete mellan socialtjänst, HVB-hem, god man och särskild förordnad vårdnadshavare.

Referenser

- Barnombudsmannen (2011). *Bakom fasaden: barn och ungdomar i den sociala barnvården berättar*. Stockholm: Elanders.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2010). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Alan (2011), *Samhällsvetenskapliga metoder*, uppl. 2, Lund: Liber
- Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann-Marie (2012) *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Hodes, M, Jagdev D, Chandra, N. & Cunniff, A. (2008). Risk and resilience for psychological distress amongst unaccompanied asylum seeking adolescents. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49:7.
- Johansson, Ing-Marie (2012). *Uppdrag med förhinder: Bemötande av familjer med migrationsbakgrund inom den sociala barnvården*. Doktorsavhandling vid Göteborg: Göteborgs universitet, 2012.
- Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) (2012). *Etiska dilemman – Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 1. uppl. Malmö: Gleerups.
- Kohli, R.K.S. (2006). The comfort of strangers: social work practice with unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK. *Child and family social work*. 2006 (11), 1-10.
- Kohli, R, & Mather, R. (2003). Promoting psychosocial well-being in unaccompanied asylum seeking young people in United Kingdom. *Child and family social work*. 2003 (8), 201-212
- Madsen, Bent (2001) *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Molin, Martin (2013) Delaktighet och gemenskap på internet– om webbaserade gemenskapers betydelse för identifikationsprocesser hos ungdomar i gymnasieskolan. Kapitel 10 i Eriksson, Lisbeth, Nilsson, Gunilla & Svensson, Lars A. (2013). *Gemenskaper: socialpedagogiska perspektiv*. Göteborg: Daidalos AB.
- Socialstyrelsen (2014). *Barns behov i centrum; Grundbok BBIC*. Falun: Edita Bobergs.

Socialstyrelsen (2015). *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*. Falun: Edita Bobergs.

Svendsen, Tore (2013) Om gemenskapers villkor och socialt arbete- en tidshistorisk betraktelse. Kapitel 14 i Eriksson, Lisbeth, Nilsson, Gunilla & Svensson, Lars A. (2013). *Gemenskaper: socialpedagogiska perspektiv*. Göteborg: Daidalos AB.

Svensson Kerstin, Johansson Eva & Laanemets Leili (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & kultur.

Trondman, Mats (2003). *Kloka möten: Om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan & Levin, Irene (2004). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Digitala källor

Hart, Robert (1992). *Children's participation from tokenism to citizenship*. Italien: UNICEF International Child Development Centre Spedali Degli Innocenti [Läroobjekt]. Tillgänglig: http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf hämtad 2015- 04-15

Hessle, Marie (2009). *Ensamkommande men inte ensamma. Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Stockholm, Stockholms universitet, (Doktorsavhandling). www.diva-portal.org/smash/get/diva2:234312/FULLTEXT01 hämtad 2015-04-11

Hopins, P & Hill, M (2010). The needs and strengths of unaccompanied asylum-seeking children and young people in Scotland. *Child & family Social work*. Blackwell Publishing Ltd (tidskrift). <http://web.ebscohost.com.ezproxy.server.hv.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=58aec6ed-faa4-4469-83a5-c3a7e786ef84%40sessionmgr110&vid=2&hid=126> hämtad 2015-04-11

Migrationsverket.se, <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar.html> hämtad 2015-04-11.

Shier, Harry (2001). *Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skildigheter En ny modell för att öka barns delaktighet i att fatta beslut i enlighet med artikel 12.1 i FN's konvention om barnens rättigheter*. Birmingham: PLAY TRAIN. Översättning till svenska av Christina Robertson Pearce genom projektet Egen växtkraft – Barns och ungdomars delaktighet, självbestämmande och frigörelse. Originalartikeln: Tillgänglig: http://www.harryshier.comxa.com/docs/Shier-Vagar_till_delaktighet.pdf hämtad 2015-04-15

Bilaga 1

Hej!

Mitt namn är Natalie Lind och jag är en socialpedagogstudent från Högskolan Väst som under våren kommer att skriva min C-uppsats. Syftet med studien är att utifrån socialsekreterarens upplevelse beskriva och analysera det delaktighetsfrämjande arbetet med ensamkommande barn.

För att besvara studiens syfte har jag för avsikt att intervjua socialsekreterare som arbetar med ensamkommande barn. Intervjuerna beräknas till cirka en timme. Studien kommer att omfatta olika kommuner i Kalmar län. Studien beaktar forskningsetiska principer och dina svar kommer att avidentifieras och behandlas konfidentiellt. Medverkan i studien är frivillig och kan när som helst avbrytas. För att inte gå miste om viktig information kommer en ljudupptagning av intervjun att göras, materialet kommer sedan att transkriberas. Efter transkriberingen vidtar bearbetning och analys, därefter raderas ljudupptagningen. Jag önskar att genomföra intervjuerna vecka 16-18 då studien ska vara färdigställd till vecka 22.

Vill du ta del av studien när den färdigställts kan uppsatsrapporten skickas via mejl. Jag skulle vara mycket tacksam om du eller dina medarbetare skulle vilja delta i studien.

Tack för hjälpen!

Vänliga hälsningar

Natalie Lind

E-post: XXXX@student.hv.se

Telefon: XXXX

Handledare: Docent Martin Molin

E-post: XXXX@hv.se

Telefon: XXXX

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor

- Vad har du för utbildning?
- Hur länge har du arbetat som socialsekreterare?
- Hur kommer det sig att du ville arbeta med ensamkommande barn?
- Hur ser dina arbetsuppgifter ut?

Delaktighet

- Används barnkonventionen i ert arbete?
 - På vilket sätt?
- Arbetar ni utifrån ett barnperspektiv?
 - Vad anser du om att arbetet utgår ifrån ett barnperspektiv?
- På vilket sätt tas barnets åsikt hänsyn till?
 - På vilket sätt får barnet stöd för att kunna uttrycka sina åsikter?
 - Kan du ge exempel?
- Hur arbetar du för att samtal med barn ska bli så bra som möjligt för barnet?
- Arbetar ni utifrån speciella riktlinjer i samtal med barn?
 - Vilka riktlinjer?
- Hur hanterar ni språkliga hinder?
 - Använder ni er av tolk i samtal med barn som inte talar svenska?
 - Hur ser du på att använda tolk i samtal med barn?
- Hur involveras barnet i den beslutsfattande processen?

- Vilken makt sitter barnet på?

Handlingsutrymme

- Hur skulle du beskriva att ditt handlingsutrymme ser ut i ditt arbete?
- Hur används arbetsmodellen BBiC (Barns behov i Centrum) i ert arbete med ensamkommande barn?
 - Vilka begränsningar och möjligheter skapar arbetsmodellen?
 - Arbetar ni utifrån någon annan arbetsmodell i arbetet med ensamkommande barn?
 - Vilka begränsningar och möjligheter skapar arbetsmodellen?
- Vilka situationer upplever du som svåra i ditt arbete?
 - Vad är viktigt för att kunna hantera dessa situationer?
- Hur ser du på de organisatoriska förutsättningarna för att kunna leva upp till Barnkonventionens målsättningar?
- Har du något ytterligare som du vill lägga till?